

Závěrečná evaluace působení Agentury pro sociální začleňování v lokalitě Sokolov

**Sociotrendy
2015**

Obsah

1. Úvod	3
2. Zadání a cíle evaluace	5
3. Metody sběru dat	6
4. Spolupráce města a Agentury za jejího působení v Sokolově	8
4.1 Důvody pro navázání spolupráce s Agenturou	8
4.2 Lokální partnerství, lokální konzultant	9
5. Spolupráce města a Agentury po jejím odchodu ze Sokolova	11
5.1 Navázání spolupráce v režimu vzdálené podpory	11
5.2 Pokračování lokálního partnerství, scházení se po odchodu Agentury	12
5.3 Integrovaná politika města, přístup k sociální problematice a sociálnímu vyloučení	12
6. Zhodnocení činnosti Agentury a obce v jednotlivých oblastech podpory	14
6.1 Bydlení	14
6.2 Zaměstnanost	16
6.3 Vzdělávání a volný čas	19
6.4 Bezpečnost	20
6.5 Sociální služby	23
7. Projekty podávané/realizované/plánované ve spolupráci s lokálním partnerstvím, Agenturou	25
8. Klíčové okamžiky intervence Agentury pro sociální začleňování v Sokolově, hlavní oblasti spolupráce města a Agentury	28
9. Život v SVL z pohledu jejich obyvatel	31
10. Případová studie	33
11. Závěrečné shrnutí a doporučení	38
Seznam zkratk	41
Literatura	42

1. Úvod

Závěrečná evaluační zpráva lokality Sokolov navazuje na průběžnou evaluační zprávu, která byla zpracována v roce 2012. Evaluační zpráva předkládá výsledky provedené evaluace a výzkumného terénního šetření, které proběhlo v rámci projektu Evaluace v lokálních partnerstvích v lokalitách z roku 2011. Zadavatelem evaluace je Úřad vlády ČR, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále jen Agentura). Terénní šetření v rámci této evaluace bylo realizováno v květnu – červnu 2015.

Předkládaná evaluační zpráva obsahuje závěrečné zhodnocení činnosti Agentury pro sociální začleňování v Sokolově a situaci naplňování inkluzivních politik i po jejím odchodu. Cílem této zprávy bylo vyhodnotit, nakolik se podařilo realizovat stanovené záměry lokálního partnerství, a jakým způsobem k tomu přispěla Agentura ve spolupráci s jednotlivými zainteresovanými subjekty. Dále je pozornost zaměřena na další vývoj a realizovaná opatření inkluzivních politik města po té, co Agentura ze Sokolova odešla a poskytovala městu vzdálenou podporu na základě podepsaného memoranda o vzdálené podpoře.

První část dokumentu je zaměřena na počátky navázání spolupráce města s Agenturou, zejména jaká byla očekávání jednotlivých aktérů, a zda se je podařilo obecně naplnit, a jak jednotliví aktéři zpětně spolupráci s Agenturou, i s ohledem na svá rozdílná očekávání, hodnotí. Následuje kapitola popisující průběh spolupráce v rámci vzdálené podpory, způsob pokračování lokálního partnerství a scházení se po odchodu Agentury, a také hodnotí rozdílný přístup k sociálnímu vyloučení a sociální problematice ze strany politického a úřednického aparátu, i ze strany neziskové sféry.

Kapitola zhodnocení činnosti Agentury a Sokolova v jednotlivých oblastech popisuje konkrétní realizovaná opatření a vývoj situace v oblastech bydlení, zaměstnanost, vzdělávání a volný čas, sociální služby a bezpečnost. Je zde komparován výchozí stav v jednotlivých oblastech a způsob naplnění vytyčených cílů, zejména s ohledem na přínos Agentury a způsob intervence u dílčích opatření.

Samostatnou kapitolu tvoří přehled plánovaných a realizovaných projektů na podporu sociálního začleňování za působení Agentury i po jejím odchodu. Uvedena je také kapitola, která shrnuje konkrétní klíčové okamžiky intervence Agentury pro sociální začleňování v Sokolově, hlavní oblasti spolupráce Agentury a města a činnost lokálního konzultanta.

Všechny kapitoly jsou doplněny o výpovědi subjektů, které tvořily lokální partnerství a v rámci realizovaného výzkumného terénního šetření se vyjadřovaly ke všem výše uvedeným oblastem a tématům (činnost a průběh LP, hodnocení spolupráce s Agenturou, integrační politiky města, realizace konkrétních opatření v jednotlivých oblastech, projekty, přínos a intervence Agentury a lokálního konzultanta, atd.)

Rozhovory byly provedeny také se samotnými obyvateli označené vyloučené lokality na ulicích U Divadla, Nádražní, Hornická, Sokolovská, Svatopluka Čecha, pod Háječkem a Heyrovského. Zhodnocení vlivu působení Agentury na život ve vyloučené lokalitě, zaznamenání změn a vyjádření se k životu v uvedených lokalitách jsou uvedeny v příslušné kapitole ke konci dokumentu.

Poslední kapitolou před samotným závěrečným shrnutím a uvedením doporučení, je zpracovaná případová studie na téma „Sloučení ZŠ a zavedení podpůrných opatření na základních školách“. V rámci případové studie bylo zkoumáno, nakolik pozitivní byl dopad sloučení základních škol. Pozornost byla zaměřena zejména na to, zda dochází k rozvoji nastavené spolupráce mezi školami a NNO působícími v Sokolově, zda dochází k rozšiřování kapacit školních asistentů a dalších speciálních pedagogů, podpůrných pracovníků, popřípadě jaká další opatření byla nastavena v otázce zavádění podpůrných opatření a uplatňování integračních opatření. Součástí případové studie je zhodnocení realizace a dopadu projektu OPVK – „Rovné příležitosti a šance“.

2. Zadání a cíle evaluace

Závěrečná evaluace v Sokolově měla zhodnotit udržitelnost a efektivitu integračních struktur obce za působení i po odchodu Agentury. Zhodnotit sociální integrační politiky ve městě, a to se zvláštním zřetelem k připravenosti institucí veřejné správy dlouhodobě realizovat účinná integrační opatření, která se podařilo nastavit za spolupráce s Agenturou. Dále měla evaluace popsat změnu situace sociálně vyloučených občanů a změnu v oblasti sociálních integračních politik v obci, včetně změny politického diskursu v této oblasti, včetně změny nabídky sociálních služeb, popřípadě služeb ve vzdělávání, služeb na podporu zaměstnávání obyvatel ze SVL a v oblasti bydlení, a to v návaznosti na zavedená opatření, projekty a připravované projektové záměry. Současně byla zjišťována míra vlivu Agentury na jednotlivá realizovaná opatření a kroky, které město Sokolov během působení Agentury i po jejím odchodu realizovalo.

Cílem evaluační analýzy je:

- a) Vyhodnotit adekvátnost sociálních (integračních) politik v obci a zjistit, zda zavedená opatření odpovídají potřebám lidí ohrožených sociálním vyloučením;
- b) Zhodnotit udržitelnost a efektivitu integračních struktur Sokolova i po odchodu Agentury. Zhodnotit sociální (integrační) politiky v obci, a to se zvláštním zřetelem k připravenosti institucí veřejné správy dlouhodobě realizovat účinná integrační opatření a k adekvátnosti postupů orgánů samosprávy v oblasti sociálních (integračních) politik v období 2011-2014;
- c) Zhodnotit změnu situace sociálně vyloučených občanů a změnu v oblasti sociálních (integračních) politik v obci, včetně změny politického diskursu v této oblasti, vč. změny nabídky sociálních a vzdělávacích služeb, služeb návratu na trh práce a v oblasti bydlení, a to v návaznosti na zavedená opatření, projekty a připravované projektové záměry;
- d) Poskytnout podklady pro změnu a přizpůsobení metod a procesů fungování aktérů na celkové i lokální úrovni.

3. Metody sběru dat

Evaluační zpráva tvoří ucelený systém společně s evaluační zprávou působení Agentury v Sokolově za rok 2012 a situační analýzou z roku 2011. Jedná se o hlavní dokumenty, které mapují průběh působení Agentury v Sokolově, a to od počáteční výchozí situace a identifikovaných problémů, až po zhodnocení situace po odchodu Agentury a zhodnocení udržitelnosti nastavených integračních politik a opatření.

Evaluační zpráva byla vypracována na základě následujících metodických postupů a datových zdrojů:

a) analýza sekundárních dat

Pro město Sokolov byly použity dostupné relevantní dokumenty, analýzy a publikace. Jednalo se zejména o Situační analýzu z roku 2011, Evaluaci působení Agentury v Sokolově z roku 2012, Strategický plán lokálního partnerství Sokolov pro období 2012 – 2014, Strategický plán lokálního partnerství Sokolov pro období 2014 – 2016. Dále se jednalo o podklady poskytnuté lokálním konzultantem, tedy o interní materiály Agentury, jakými byly hodnotící a monitorovací zprávy lokálního partnerství a jednotlivých pracovních skupin, popřípadě podklady, které nám poskytli sami oslovení respondenti (například podklady k projektovým záměrům, některé výstupy projektů v textové podobě, brožuru k realizovanému projektu Otevřená ulice ad.).

b) hloubkové rozhovory

Polostrukturované hloubkové rozhovory představovaly hlavní kvalitativní výzkumnou metodu, která sloužila jako podklad pro zpracování této evaluační analýzy. V rámci šetření byly stanoveny dvě hlavní cílové skupiny výzkumu – zástupci institucí a organizací a obyvatelé označené vyloučené lokality.

Výzkumný soubor respondentů zastupujících instituce a organizace v Sokolově vycházel ze seznamu členů lokálního partnerství. Měřítkem relevance výběru dotázaných byla oblast jejich působení a naplňování inkluzivních opatření v jednotlivých oblastech. Cílem hloubkových rozhovorů bylo získat hodnocení a interpretaci nastavených opatření v jednotlivých oblastech, které jsou těmto zástupcům lokálního partnerství dobře známé a na něž se soustředí jejich profesní a odborná činnost. Výběr výzkumného souboru zástupců institucí a organizací byl konzultován s lokálním konzultantem, který v obci působil.

Hloubkové rozhovory se zástupci sociálně vyloučené lokality byly provedeny s 25 respondenty. Účelem těchto rozhovorů bylo zhodnocení realizovaných opatření a intervence Agentury vzhledem k potřebám cílové skupiny, zda byly deklarované potřeby naplněny a v jaké míře. Současně bylo zjišťováno, zda jsou obyvateli sociálně vyloučených lokalit pozorovány nějaké přímé posuny v oblasti sociální integrace v dané obci a změny týkající se způsobu života těchto osob. Byly zjišťovány významy, které oni sami přikládají aktivitám, které v dané lokalitě probíhají.

Pro výzkumná zjištění z interview, která proběhla se zástupci obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách, byla použita teorie sociálních reprezentací. Jedná se o vyhledání přesvědčení sdílená danou skupinou osob, která mají důležitou funkci ve vysvětlování reality

a společenských aktivit a jsou pro danou skupinu charakteristická. Důležitost vyhledání různých typů sociálních reprezentací spočívá v okolnosti, že osoby spadající do určité reprezentace používají k řešení situací spojených s jejím předmětem podobné modelové aktivity. Jedná se o metodu, která je jednou z metod používaných v integrovaném výzkumném přístupu s převahou kvalitativních postupů.

4. Spolupráce města a Agentury za jejího působení v Sokolově

Následující kapitola shrnuje počátek spolupráce města Sokolov s Agenturou, zejména co se týče počátečních očekávání a důvodů města pro přihlášení se ke spolupráci, dále identifikuje hlavní problémy, jež byly popsány v situační analýze a hodnotí stav jejich řešení. Následuje zhodnocení činnosti lokálního partnerství, předání agendy a samostatné vedení integračních politik subjekty ve městě Sokolově. Kapitulu doplňují názory oslovených expertů na činnost Agentury, na její přínosy, popřípadě neúspěchy.

4.1 Důvody pro navázání spolupráce s Agenturou

Město Sokolov se ke spolupráci s Agenturou hlásilo dvakrát. V původním výběrovém řízení, které v roce 2010 inicioval sociální odbor města, nezískal Sokolov potřebný počet bodů. Následně v roce 2011 se město přihlásilo znovu a spolupráce byla úspěšně navázána. Druhý impuls pro přihlášení pocházel především ze strany místostarosty, který měl na starosti sociální věci. Ačkoliv v počátcích nebylo pro město (tzn. zejména pro místostarostu a sociální odbor) jednoduché získat ke spolupráci s Agenturou podporu politického aparátu, nakonec se spolupráce podařila. Jak je uvedeno dále v textu, zjevná počáteční neochota politického aparátu přistoupit ke spolupráci a Agenturou se odrazila také v tom, že mnoho z navržených opatření ve spolupráci s lokálním partnerstvím a Agenturou nebylo politickou sférou města podpořeno a nedošlo tak k jejich realizaci.

Co se týče očekávání města od spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování, většina zainteresovaných aktérů (tzn. politické i úřednické reprezentace) uvedla, že v Sokolově není potřeba řešit zásadnější problémy ohledně soužití sociálně znevýhodněných a ostatních obyvatel města. Očekávání od spolupráce tak spočívala především v podpoře profesionalizace vzniku partnerské sítě a v získání velkých projektových grantů. Sociální odbor dále očekával zřízení nízkoprahového zařízení pro děti a mládež nebo pomoc s nastavením fungujícího dostupného bydlení.

Identifikované zásadní problémy:

Níže je uveden soupis zásadních problémů města Sokolov, které byly identifikovány před zahájením spolupráce s Agenturou, popřípadě je během tvorby této analýzy oslovení experti označili zpětně jako problémy, které bylo potřeba vyřešit nebo na ně reagovat. Opět je třeba zmínit, že ani dříve ani dnes se nejedná o alarmující problémy, které by vážným způsobem narušovaly občanské soužití ve městě, popřípadě jejich nevyřešení by vedlo k následným krizovým scénářům, nicméně jedná se o problémy zásadní a jejich vyřešení bylo nejen snahou lokálního partnerství ve spolupráci s Agenturou, ale jednotliví aktéři se o jejich změnu zasazují i v době, kdy již Agentura v Sokolově nepůsobí.

- Obtíže spojené s přidělováním městských bytů sociálně slabým (za podmínky žádné dluhy vůči obci, adekvátní příjem, společenský přínos atd.) – nedosažitelné pro sociálně znevýhodněné¹
- Absence konceptu dostupného bydlení, konceptu sociálního bydlení²

¹ Doposud nezpracovány transparentní podmínky přidělování městských bytů v souvislosti s neexistencí konceptu bytové politiky a konceptu sociálního bydlení.

- Segregační mechanismy v procesu vzdělávání³
- Obyvatelé SVL nevyužívají MŠ – příčinou jsou zejména požadavky školek na určitou úroveň rodinných poměrů zájemců⁴
- Vysoká nezaměstnanost a nízká kvalifikace pracovníků na trhu práce, došlo k omezení provozu v řadě podniků a pro lidi bez kvalifikace nebylo následně pracovní uplatnění⁵
- Chybějící nízkoprahové zařízení pro děti a mládež⁶
- Velká nenaplněná poptávka po službách neziskových organizací zaměřených na doučování, podporu vzdělávání sociálně znevýhodněných⁷

4.2 Lokální partnerství, lokální konzultant

U mnoha oslovených expertů zazněl na spolupráci s Agenturou názor, že byla velkým přínosem, zejména co se týče komunikace úřednického aparátu s politickým aparátem, tedy s vedením města, kteří ne vždy nabízeli a nabízí inkluzivním opatřením podporu a zajištění. Opět zde narážíme na rozdílná očekávání od působení Agentury, kdy na základě výpovědi oslovených zástupců, vedení města bylo ke spolupráci s Agenturou motivováno zejména vidinou přísunu finančních prostředků, jak dokazují také níže uvedené výpovědi dotázaných.

„Dobře že tu Agentura byla, s ohledem na síťování, Agentura fungovala přínosným způsobem tak, že Agentura místním politikům říkala to, co slyšet nechtěli, že oni očekávali, že přijde Agentura a s ní balík peněz, že udělá práci za ně. Ale Agentura naopak práci přinášela, chtěla dělat analýzy, přinášela nové pohledy, vyvolávala kontroverze, a to se politickému zastoupení města nelíbilo.“

„V Sokolově obecně nebyla agentura vnímána moc pozitivně, protože vedení města si představovalo, že agentura přinese peníze na projekty.“

I přes to, že se řadu věcí realizovat nepodařilo, jednotliví aktéři spolupráci s Agenturou hodnotí i velmi pozitivně a přínosně, jak dokazuje další dotázaný expert: *„Agentura jako externí subjekt prokopala ty cesty k vedení tím, že v ní působící osoby nebyly zdejší a neměly ty vazby, neznaly ty vazby mezi lidmi, což dneska vidím jako přínosné. Díky Agentuře vznikl projekt Komunitní centrum, to je jedno, že nakonec nevznikl, ale to vidím jako velký přínos, že se podařilo.“* Výpověď stručně doplňuje a potvrzuje také tvrzení pracovnice sociálního odboru. *„Nevidím negativní stránky.“*

² Prostupné bydlení se realizovat nepodařilo, pouze funguje na úrovni azylového domu a tréninkových bytů, které vlastní společnost Pomoc v nouzi, která je zároveň garantem klientů, kteří z tohoto bydlení přecházejí do městských bytů nebo do vlastního nájemního bydlení.

³ Proběhlo zrušení (bývalé) 4. základní školy, která byla označena za segregovanou, žáci byli začleněni do sokolovských dalších ZŠ.

⁴ Realizovány motivační aktivity u rodičů ze SVL, ve spolupráci se školkami, sociálním odborem a organizací Člověk v tísni.

⁵ Podpora vytváření VPP, městská policie spolupracuje s ÚP při zaměstnávání, realizovány dva projekty na podporu zaměstnávání osob navracejících se z výkonu trestu (firma BFZ – vzdělávací akademie s.r.o. a Člověk v tísni).

⁶ NZDM bylo nakonec zřízeno v roce 2014 občanským sdružením KOTEC (původně mělo vzniknout z projektu IOP Komunitní centrum sociálních služeb, který však nebyl realizován).

⁷ Podpora vzdělávání sociálně znevýhodněných, včetně doučování a dalších podpůrných pedagogických aktivit byla realizována zejména skrze projekt OP VK „Rovné příležitosti a šance“, který probíhal na všech základních školách v Sokolově a finančním partnerem projektu byla i organizace Člověk v tísni, o.p.s.

Lokální konzultant i nastavení lokálního partnerství bylo po dobu působení Agentury ve městě i po jejím odchodu hodnoceno převážně kladně.

Shrnutí

- Očekávání od spolupráce s ASZ spočívala především v podpoře profesionalizace vzniku partnerské sítě a v získání velkých projektových grantů, sociální odbor očekával NZDM a pomoc s nastavením prostupného bydlení.
- Mnoho z navržených opatření ve spolupráci s lokálním partnerstvím a Agenturou nebylo politickou sférou města podpořeno a nedošlo tak k jejich realizaci.
- Za velký přínos spolupráce Sokolova s Agenturou bylo považováno zejména nastavení komunikace úřednického aparátu s politickým aparátem a nastavení mezioborové spolupráce mezi jednotlivými subjekty.
- Činnost lokálního konzultanta byla hodnocena pozitivně, zejména přenos jeho zkušeností z praxe a vyjednávání mezi aktéry.

5. Spolupráce města a Agentury po jejím odchodu ze Sokolova

V této kapitole je popsán další vývoj spolupráce mezi jednotlivými subjekty lokálního partnerství v Sokolově i po odchodu Agentury v červnu roku 2014. Bylo zkoumáno především to, do jaké míry pokračují aktéři lokálního partnerství se scházením se a v udržování a rozvíjení nastavených opatření inkluzivní politiky⁸, zda došlo k předání agendy a v jakém rozsahu byla poskytována vzdálená podpora ze strany Agentury. Zhodnoceny jsou také integrační politiky města⁹ a přístup města Sokolov k problematice sociálního vyloučení, zejména s ohledem na rozdíly mezi politickým a úřednickým aparátem.

5.1 Navázání spolupráce v režimu vzdálené podpory

Období poskytování vzdálené podpory bylo v Sokolově od 1. července 2014 do 31. srpna 2015. V rámci vzdálené podpory a udržení spolupráce s Agenturou byly stanoveny 3 hlavní cíle, které byly součástí zpracovaného Plánu vzdálené podpory v lokalitě Sokolov.

První cíl „Zajištění kontinuity Lokálního partnerství Sokolov“ byl orientován na udržení scházení se členů lokálního partnerství a udržení organizovaných setkávání pracovních skupin (1x měsíčně PS rodina a soc. služby; min. 1x za 2 měsíce PS zaměstnávání a PS vzdělávání a volný čas), v červnu 2015 probíhalo průběžné hodnocení plnění priorit a cílů strategického plánu LP Sokolov 2014 – 2016.

Dalším cílem byla „Příprava projektů zajišťujících kontinuitu sociálních služeb a dalších integračních opatření ve městě“ z ESF a dalších zdrojů a rozvíjení těchto služeb. Z počátku vzdálené podpory se pracovníkům Agentury podařilo spolupracovat při přípravě individuálního projektu Karlovarského kraje, například probíhala různá jednání na krajském úřadě za přítomnosti metodika z Agentury, zástupců neziskových organizací Kotec o.s. a organizací Člověk v tísni. V rámci krajského individuálního projektu se nakonec podařilo vyjednat vznik NZDM, které mělo být původně zřízeno z neúspěšného projektu Komunitní centrum, přičemž kraj se rozhodl toto nízkoprahové zařízení financovat. NZDM vzniklo v Sokolově v srpnu 2014.

„Na delší podporu město nepřistoupilo, ale vzdálená podpora fungovala, jako dojezd Agentury, a jinak, pokud pracovníci města Sokolov se potřebují s Agenturou spojit, něco se zeptat, komunikace je dobrá, spolupráce je dobrá, když potřebuju, tak se můžu na ně obrátit.“

⁸ Například se jedná o integrační opatření, která se podařilo nastavit v rámci spolupráce s ASZ a je dále sledován další vývoj a udržitelnost opatření: vznik sociálního podniku, zaměstnávání osob na VPP, inkluzivní opatření na základních školách (v rámci projektu OP VK), činnost asistentů prevence kriminality, realizace šetření pocitu bezpečnosti, projekty na podporu občanského soužití ve městě atd.

⁹ Inkluzivní politiky naplňované zejména sociálním odborem města Sokolov, dále aktivita městské policie v oblasti programů prevence kriminality a projektů v oblasti prevence (např. APK), sociálního začleňování atd., dále projekty ÚP na podporu zaměstnanosti sociálně znevýhodněných a dlouhodobě nezaměstnaných osob a další.

5.2 Pokračování lokálního partnerství, scházení se po odchodu Agentury

Agenda lokálního partnerství a koordinace inkluzivních politik byly předány pí. Černé z odboru sociálních věcí Městského úřadu v Sokolově. Toto oddělení úřadu lze označit také za iniciátory větší inkluze opatření.

Jak bylo stanoveno v Plánu vzdálené podpory, lokální partnerství i pracovní skupiny se podařilo zachovat. Pracovní skupiny rodina a sociální služby a pracovní skupina vzdělávání se scházejí jednou za měsíc. Tyto skupiny byly sloučeny do jedné, neboť činnost jejich aktérů byla orientována převážně na aktuální projekt OP VK „Rovné šance a příležitosti“ a v rámci projektu se tak činnosti i scházení spojilo. Spolupráce probíhá také na půdě školy, v rámci porad ředitelů a zástupců městského úřadu (zejména odboru školství a sociálního odboru), kde se dle témat scházejí také další zapojené subjekty. *„Máme časté porady ředitelů, jednou za dva měsíce městský úřad a školy a podle témat se zapojují i další subjekty, třeba policie, neziskovky atd. a řeší se otázky prevence, docházky, a pak máme porady výchovných poradkyň, kde jsou přizváni také městská policie, OSPOD, školství, asistenti prevence kriminality, a to je taky jednou za dva měsíce. Takže spolupráce organizací a institucí se daří udržovat, v rámci těchto častých a pravidelných setkávání.“*

Dále byla v rámci LP založena další pracovní skupina sociálně patologické jevy, kterou se taktéž podařilo zachovat a funguje stále.

Jediné, co se nepodařilo, bylo zajistit pokračování a další scházení se skupiny zaměstnanost, jak vyplynulo z výpovědi jednoho z členů bývalé PS zaměstnanost: *„...my jsme do toho vstupovali s tím, jak to funguje v reálném čase, my jsme se tam setkávali poměrně pravidelně a často kolem té zaměstnanosti (...) Naše setkávání dříve probíhala každý měsíc, formálně se ta strategie ale ukončila, Greineder měl vzdálenou podporu, a v případě, že jsme něco potřebovali, nebyl problém se na něho obrátit.“*

5.3 Integrovaná politika města, přístup k sociální problematice a sociálnímu vyloučení

Situace za působení Agentury byla v Sokolově obdobná jako v některých dalších městech. Hlavním hybatelem inkluzivní politiky zde byl sociální odbor, dále školy a školský odbor, policie v oblasti bezpečnosti. Politická reprezentace podporu sociální problematice a sociálnímu vyloučení více méně nevyjadřovala (lze demonstrovat např. nízkou podporou sociálního podnikání, odmítnutím „10 % podmínky“ i přes to, že Sokolov je větší město a zakázky by zde byly, odvoláním realizace schváleného velkého investičního projektu na vznik Komunitního centra a další).

Ačkoliv se scházení a strategické plánování jednotlivých subjektů podařilo zachovat, celková podpora sociálnímu začleňování a problematice sociálního vyloučení opět po odchodu Agentury upadá. Z pohledu lokálního konzultanta a zástupců městského úřadu se tak děje proto, že město nenavázalo další spolupráci v rámci koordinovaného přístupu, systém dostupného bydlení se realizovat nepodařilo a zřejmě ani nepodaří, školy ztratily chuť realizovat další projekty na podporu inkluze. To, co se podařilo, by prý podle

dotázaných expertů bylo realizováno i bez intervence Agentury (např. projekty na podporu zaměstnanosti, projektová aktivita městské policie atd.), což však neznamená, že by působení Agentury hodnotili jako neužitečné a zbytečné, právě naopak. Spíše nejsou prostředky a v mnoha případech ani důvod, chuť, na realizaci dalších opatření. Dalším důvodem je nezájem politické reprezentace, která se od působení Agentury v Sokolově změnila, a která sociální problematice podporu příliš nevyjadřuje. *„Změnila se politická reprezentace, sociálně vyloučení jsou nepopulární cílovou skupinou, situace stagnuje, vrátila se zpět na začátek.“*

Sociální problematika je tak dále v Sokolově řešena skrze standardní síť sociálních služeb, která je v Sokolově poměrně rozsáhlá, dále v rámci činnosti městské policie a asistentů prevence kriminality, úřadu práce, skrze spolupráci sociálního odboru (zejména OSPODu), školského odboru a škol atd. Co se týče projektů, žádné další investiční ani návazné projekty město neplánuje (např. na dostupné bydlení, zřízení sociálního podniku apod.), stejně tak školy již nechtějí realizovat žádný z velkých projektů ESF na podporu inkluze na školách. Městská policie žádá o preventivní projekty v rámci své vlastní činnosti, stejně tak jako úřad práce.

Shrnutí

- Město Sokolov navázalo s Agenturou vzdálenou podporu, k další spolupráci v rámci koordinovaného přístupu však město nepřistoupilo.
- Agenda lokálního partnerství a koordinace inkluzivních politik byla předána pracovníci sociálního odboru.
- Lokální partnerství se podařilo zachovat, PS vzdělávání a rodina a sociální služby se scházejí dle plánu jednou za měsíc, dále funguje PS sociálně patologické jevy. PS zaměstnanost ve scházení se jako jediná nepokračuje.
- Po odchodu Agentury se situace vrátila opět na začátek, chybí prostředky, motivace a zejména politická podpora k realizaci dalších opatření inkluzivní politiky.

6. Zhodnocení činnosti Agentury a obce v jednotlivých oblastech podpory

Následující kapitola obsahuje shrnutí zásadních intervencí Agentury a lokálního partnerství v oblastech bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání, sociálních služeb a bezpečnosti v Sokolově v letech 2011 až 2014. Je popsán způsob a míra vlivu, jakou se Agentura podílela na realizaci jednotlivých zaváděných opatření, případně jsou uvedeny také důvody, které vedly k tomu, že některá opatření realizována nebyla. U každé oblasti jsou popsány hlavní úspěchy, kterých se městu podařilo dosáhnout, ať už samostatně nebo ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování.

6.1 Bydlení

Jako ve většině obcí, i v Sokolově bylo jedním ze záměrů spolupráce s Agenturou zlepšení bytové situace a nastavení systému prostupného bydlení, dále zavedení terénní služby se zaměřením na oblast bydlení. I přes identifikovanou potřebnost zavedení zmíněných opatření se nakonec, v rámci spolupráce Agentury s městem Sokolov, nepodařilo v oblasti bydlení dosáhnout žádného z vytyčených cílů nebo záměrů. Další pokusy o rozvoj či zavedení systému prostupného bydlení v Sokolově nebyly ani předmětem Plánu vzdálené podpory.

Koncept systému prostupného bydlení byl sice v rámci lokálního partnerství členy pracovní skupiny bydlení vytvořen a následně i schválen radou města, nicméně nedošlo k zajištění potřebných financí na rozjezd systému, který měla zaštiťovat společnost Pomoc v nouzi. Ta jako garant a provozovatel tréninkových bytů ve druhém stupni systému nedostala požadovanou výši dotace z MPSV ČR na spuštění prostupného bydlení. Nicméně pracovníci Agentury opakovaně se zástupci organizace Pomoc v nouzi vnik prostupného bydlení vyjednávali a přesvědčovali vedení neziskové organizace o tom, že systém v praxi tolik financí (jaké Pomoc v nouzi uváděla za nezbytné a potřebné) na spuštění nepotřebuje, spíše se jedná o potřebu začlenit stávající sociální pracovníky organizace do systému. Vedení Pomoci v nouzi však podle pracovníků Agentury trvalo na svém rozhodnutí, že bez dalších financí nemohou systém prostupného bydlení rozjet.

Na základě výpovědí zástupců sociálního odboru města situace ohledně systému prostupného bydlení byla a je velmi skeptická. K tomu, že systém nakonec oficiálně realizovaný nebyl, nepřispěly pouze nezískané dotace, ale všeobecný nezájem a málo potenciálních městských „sociálních“ bytů, které by byly do systému zahrnuty. *„Město má 800, 700 bytů a většina je privatizovaná a soukromá, systém tady není a asi nebude.“*

Město Sokolov tedy výhledově neuvažuje ani o vyčlenění dalších bytů za účelem sociálního bydlení a budoucí vývoj a možnost vytvoření fungujícího systému prostupného bydlení vidí spíše neúspěšně.

Městské byty jsou přidělovány na základě obecně platných pravidel pro přidělování bytů. Ty stanovují například podmínku, že žadatel o městský byt musí být bezdlužný vůči městu, což vylučuje většinu potenciálních žadatelů z řad sociálně znevýhodněných. Podmínka bezdlužnosti žadatelů o městský byt byla také jeden z důvodů, proč by dle dotázaných nebylo možné systém prostupného bydlení realizovat. *„Žadatel o byt musí být bezdlužný vůči*

městu, lidé, kteří by žádali o byty v rámci stupně prostupného bydlení, by neměli šanci a našly by se tam dluhy na nájmy.“ Sociálně vyloučení tak v Sokolově bydlí převážně v pronajatých bytech u soukromníků, jak potvrzuje další z dotázaných: „Když sociálně vyloučení neseženou byty, tak se to řeší přes soukromé byty vlastníků, protože přes město se k bytům moc nedostanou. Další z výhod k získání městského bytu je ale pracovní smlouva, to pak možné je.“

Jak vyplynulo z realizovaných rozhovorů se zástupci sociálního odboru i ze strany členů pracovní skupiny bydlení, snaha lokálního partnerství i Agentury byla, aby v Sokolově alespoň v minimální míře sociální bydlení a transparentní pravidla pro přidělování bytů fungovaly, nicméně snaha narazila na nevěli politického aparátu a ani tato opatření realizována nebyla.

„Z počátku se k tomu město postavilo kladně, že nám dá 4 až 6 bytů a před podpisem samostatného memoranda to krachlo, neznáme důvody, proč se od toho ustoupilo, mělo to startovat 2012/1013, Agentura vyjednávala, byla iniciátorem, připravovala smlouvu mezi subjektama...“ Další zástupce sociálního odboru potvrzuje situaci a snahu Agentury o nastavení zmíněných opatření v oblasti bydlení: *„Snažili jsme se změnit pravidla pro přidělování, bytovou situaci, ale ztroskotalo to na politické vůli. Ze strany úřadu i ze strany Agentury byla velká iniciativa, zjišťovali jsme příklady dobré praxe - Příbram, Ústí...“*

Terénní práce, které by pracovaly přímo se sociálně vyloučenými a podporovaly by je při jejich návratu samostatného bydlení, v Sokolově nejsou. Tyto služby měly vzniknout v rámci projektu Komunitní centrum sociálních služeb Sokolov, který nakonec nebyl realizován, nicméně služby podpory bydlení jsou klientům, kteří o ně požádají, běžně dostupné v rámci dalších sociálních služeb, zejména např. v rámci SAS pro rodiny s dětmi, azylového domu atd.

I přes to, že systém jako takový se realizovat nepodařilo¹⁰, společnosti Pomoc v nouzi se podařilo nastavit fungující spolupráci při přidělování bytů klientům azylového domu. Klienti z azylového domu přecházejí do městských bytů, přičemž společnost Pomoc v nouzi je garantem těchto klientů a dá se tedy hovořit o tom, že tyto aktivity fungují na principu systému prostupného bydlení. I z toho důvodu se názor na prostupné bydlení ze strany zástupců neziskové organizace poměrně liší od názoru ze strany zástupců města a sociálního odboru, kteří jeho další vývoj vnímají spíše skepticky, jak je uvedeno výše.

„Inspirativní věc, která není mrtvá – prostupné bydlení, věc, která se sem vrací a pořád se o to snaží a je potřeba je dostávat je z tohoto prostředí, pilotní ověřování sítě sociálních služeb z MPSV je zaměřeno na spolupráci s OSPODY, vytipovávají rodiny, z toho je možné

¹⁰ Ze začátku roku 2012 byl na schůzkách PS bydlení představen návrh možného fungování systému prostupného bydlení, tedy potenciál tento záměr zrealizovat mezi členy lokálního partnerství z počátku spolupráce s Agenturou byl. Systém měl vypadat tak, že první stupeň zajistí AD a soukromé ubytovny, s jejichž majiteli bylo potřeba smluvně domluvit a vykomunikovat poskytnutí několika bytů prostupnému bydlení.

Druhý stupeň byl v té době prozatím zajišťován 4 byty (2 byty městského úřadu a 2 byty, které přislíbil soukromý vlastník). Jako podmínky pro získání bytů v druhém stupni byly stanoveny např. potvrzení sociálního odboru o spolupráci rodiny, o docházce dítěte do školy, žadatelovi byla stanovena povinnost si do půl roku od zapojení se do systému najít zaměstnání nebo vykonávat VS (VPP), žadatel nesměl být dlužníkem města, i když v případě aktivní a intenzivní spolupráce na oddlužení by mohla být udělena výjimka a standardně byla navržena podmínka povinnosti aktivně spolupracovat s doprovodnou sociální službou.

Podmínky pro získání třetího stupně by vycházely z všeobecně platných pravidel města Sokolov pro přidělování bytů a žadatel o takové byty by měl již být osvobozen od všech dluhů a měl by se v rámci druhého stupně osvědčit v pravidelném placení nájemného.

financovat i náklady pro vytipované rodiny pro podporu na bydlení, sociální služby apod. Je to cesta těm, co jsou na tom nejhůř – a s tím přišla Agentura, motivovala, podporovala, tohle realizuje Pomoc v nouzi bez města.“

Společnost Pomoc v nouzi má dále na ulici Slavičkova tréninkové byty, ze kterých klienti mohou při úspěšně zvládnutém nácviku samostatného bydlení a našetření si peněz na kauci (zajištění si stabilního měsíčního příjmu je samozřejmou podmínkou) přejít do komerčního bydlení, přičemž Pomoc v nouzi opět funguje jako garant těchto klientů.

Co se týče komunitní práce, oprav bytového fondu nebo úklidů domů a jejich okolí v sociálně vyloučených lokalitách, tento záměr se realizovat nepodařilo, stejně tak se požadovaným způsobem nepodařilo zapojit přímo obyvatele vyloučených lokalit či domů, aby se ve spolupráci s majiteli domů (kteří by opravy či úklid zajistili organizačně a především finančně) na těchto pracích podíleli.

Ze strany terénního pracovníka odboru sociálních věcí sice proběhla snaha o domluvu s majiteli domů v lokalitě kino Alfa. „U kina Alfa došlo k vybydlení několika bytů – navrhol jsem přidělení bytů s tím, že by si nájemníci odpracovali nájem na úpravách bytů. Nejdřív říkal, že by do toho šel, pak se odmlčel a už se to zase nerealizovalo.“

Shrnutí

- Systém prostupného bydlení se nastavit nepodařilo (nedošlo k zajištění potřebných financí z MPSV pro Pomoc v nouzi, která je garantem tréninkových bytů).
- Město Sokolov a sociální odbor výhledově neuvažuje ani o vyčlenění dalších bytů za účelem sociálního bydlení a budoucí vývoj a možnost vytvoření fungujícího systému prostupného bydlení vidí spíše neúspěšně.
- Městské byty jsou přidělovány na základě obecně platných pravidel pro přidělování bytů. I přes snahu LK se nepodařilo vytvořit transparentní a nediskriminující pravidla pro přidělování bytů.
- Společnosti Pomoc v nouzi se podařilo nastavit fungující spolupráci při přidělování bytů klientům azylového domu a uživatelům tréninkových bytů.
- Nepodařilo se realizovat záměr na vznik komunitní práce, oprav bytového fondu nebo úklidů domů a jejich okolí v sociálně vyloučených lokalitách a nepodařilo se nastavit spolupráci mezi majiteli domů a obyvateli SVL za účelem oprav a úklidu domů/bytů.

6.2 Zaměstnanost

V oblasti zaměstnanosti se Agentura angažovala zejména ohledně vzniklé sociální firmy Srdce a čin a její udržitelnosti, a dále se také opakovaně zasazovala o prosazení podmínky zaměstnávat 10 % dlouhodobě nezaměstnaných ve veřejných zakázkách, která doposud nebyla městem přijata.

„Greineder měl jednání s několika zaměstnavateli ohledně 10% podmínky, máme zpracován právní rozbor, stanovisko, právní názor – to si zadalo město a podmínka nebyla a nebude realizována, protože prý to není potřebný.“

Další přínosná spolupráce Agentury v oblasti zaměstnanosti byla zaznamenána ze strany zástupců BFZ - vzdělávací akademie, kteří velmi kladně hodnotili přístup lokálního konzultanta k metodické a informační podpoře, kterou firma využila při zpracování a realizaci projektu na podporu zaměstnávání osob navracejících se z výkonu trestu (viz níže).

Opatření spojená s VS, VPP a aktivní politikou zaměstnanosti realizuje město samo, zejména skrze Úřad práce v Sokolově, a dle výpovědí dotázaných v této oblasti neměla Agentura v podstatě žádný vliv. Stejně tak je tomu u projektů na podporu zaměstnanosti, které jsou samostatně realizovány Úřadem práce (většinou na krajské úrovni).

Sociální podnik – Srdce a čin o.p.s.

Co se týče sociálního podniku Srdce a čin, který byl v roce 2012 zřízen z dotace evropského fondu OP LZZ a spadá pod neziskovou organizaci Pomoc v nouzi, jeho dlouhodobá udržitelnost nebyla dotázanými respondenty hodnocena příliš pozitivně. Ačkoliv firma funguje a vykazuje velmi dobré výsledky, za největší problém bylo považováno to, že se nepodařilo zajistit dostatečnou míru zakázek od okolních obcí, neboť ze začátku byla předpokládána větší míra účasti. S tím zřejmě souvisí malá informovanost o možnostech využití nákupu služeb od sociálního podniku a vzhledem k nízké finanční podpoře jsou v současné době poskytovány služby firmy Srdce a čin za běžné tržní ceny.

„...je to o udržování aktivity, nepodařilo se zajistit dostatečnou míru zakázek od okolních obcí, předpokládali jsme větší míru účasti – je malá informovanost, nevidí důvod proč to dělat... do doby než bude zajištěna podpora sociálnímu podnikání, je potřeba finanční podpora, která by dorovnála ten handicap plus zajistit odběratele.“

Na základě oslovených expertů podpora sociálního podnikání závisí a padá s politickým aparátem města, který, jak již bylo na začátku dokumentu zmíněno, sociální problematice není příliš nakloněný, stejně tak vzhledem k nereálným očekáváním neparticipoval na spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování.

„Agentura se snažila, nabudit lidi, motivovat, ale místní a krajská samospráva, že by byla nějaká veřejná podpora sociálnímu podnikání, to byla nulová.“

Uplatnění nekvalifikovaných osob na trhu práce, a poskytování pracovního poradenství a pracovní asistence se podařilo skrze společnost Člověk v tísni, která získala projekt zaměřený na cílovou skupinu osoby opouštějící výkon odnětí svobody, kde bylo kromě sociálních programů klientům nabízeno také pracovní a finanční poradenství.

Projekt Vstup do práce je vstupem do života (BFZ – vzdělávací akademie s.r.o.)

Firma BFZ - vzdělávací akademie s.r.o. uspěla s podaným projektem pro tutéž cílovou skupinu, jako výše zmíněný Člověk v tísni, tedy pro osoby navracející se z výkonu trestu. Projekt byl zaměřen na intenzivní a kontinuální péči o klienta. V rámci projektu byly nabízeny motivační kurzy, pracovní a bilanční diagnostika, pracovní poradenství a další specifické poradenské služby (například právní a finanční poradenství, sociálně právní poradenství, mediace nebo služby psychologa). Dále se jednalo o rekvalifikační kurzy a o intenzivní podporu klientů při uplatnění na trhu práce formou dotovaných pracovních míst. V rámci tohoto projektu bylo celkem podpořeno 62 osob, z nichž 25 lidí úspěšně prošlo rekvalifikací a 17 z nich našlo pracovní uplatnění.

„Obrátili jsme se na LK, protože jsme potřebovali pomoc s projektem pro osoby navracející se z výkonu trestu. S touto oblastí jsme neměli tolik zkušeností, jaké jsou reálné monitorovací indikátory, lokální konzultant nám poskytl konzultace od paní Zieglerové z Agentury – ta to celé prošla, projekt byl upraven, projekt vyšel.“

Poradenství a konzultace od lokálního konzultanta využila firma také v souvislosti s kontrolou projektu na místě, kterou naplánovalo MPSV, jakožto poskytovatel dotace, neboť ze strany MPSV došlo k pochybám ohledně čerpání dotací a vyplácení mezd zaměstnaným účastníkům projektu. V projektu bylo vytvořeno 6 nových pracovních míst a pro dalších 6 osob bylo pracovní místo zprostředkováno. Všech 12 míst tak bylo na 8 měsíců z projektu podpořeno mzdovými prostředky pro zaměstnavatele. Jak uvedla zástupkyně firmy BFZ, platy podpořených osob se pohybovaly okolo 15 tisíc za měsíc, jelikož náplň jejich činnosti byla považována za těžkou a takovou, „jakou nikdo nechce dělat“. Ministerstvo práce a sociálních věcí tuto situaci označilo za neefektivní využití mzdových prostředků a realizace projektu tím byla ohrožena.

Z tohoto důvodu se zástupci firmy BFZ obrátili na lokálního konzultanta ohledně získání jeho zkušeností s prováděním kontrol na místě ze strany poskytovatele dotací při plnění projektů, a jaké argumenty má firma pro vzniklou situaci použít, s ohledem na názor, že výše platu byla plně adekvátní odvedené práci podpořených účastníků projektu. Ze strany lokálního konzultanta bylo doporučeno vyhnout se sporům s MPSV či neefektivní argumentaci a společně firmou BFZ bylo nalezeno účinné řešení situace. *„....poradil, že neargumentovat, že ty lidi jsou v exekuci, takže jsme to nakonec argumentovali tím, že jsme předložili podobné výplatní pásky na podobných pozicích v jiných firmách, že je to obdobné a ty platy sedí, a to pomohlo díky podpoře a radě lokálního konzultanta.“*

Shrnutí

- V oblasti zaměstnanosti se Agentura angažovala zejména ohledně vzniku sociálního podniku Srdce a čin (Pomoc v nouzi o.p.s.).
- Udržitelnost sociálního podniku je vnímána spíše pesimisticky, neboť chybí odběratelé služeb a zakázky, je malá informovanost o možnostech využití služeb podniku a politická reprezentace nevyjadřuje v Sokolově sociálnímu podnikání dostatečnou podporu.
- Podmínka zaměstnávat 10 % nezaměstnaných při veřejných zakázkách se nepodařilo zavést, LK v této věci aktivně vyjednával a jednal se zaměstnavateli i vedením města.
- Opatření spojená s VS, VPP a aktivní politikou zaměstnanosti a projekty na podporu zaměstnanosti realizuje město samo, zejména skrze Úřad práce v Sokolově.
- Agentura pomáhala firmě BFZ – vzdělávací akademie s.r.o. s projektem na podporu zaměstnávání osob po VTOS¹¹. LK poskytoval projektové poradenství (nastavení indikátorů), konzultace, úpravy projektové žádosti. V průběhu projektu poskytl konzultace, přenos zkušeností a navrhl argumenty pro plánovanou kontrolu na místě z MPSV.

¹¹ výkonu trestu odnětí svobody

6.3 Vzdělávání a volný čas

V oblasti vzdělávání dominují v Sokolově dvě realizovaná opatření, jedná se o sloučení základních škol a zabránění vzniku segregované školy a o realizaci projektu z ESF OP VK „Rovné příležitosti a šance“¹². V rámci těchto opatření byla spolupráce s Agenturou v oblasti vzdělávání zřejmě nejintenzivnější. U slučování škol lokální konzultant poskytoval poradenství a konzultace, přenášel zkušenosti z praxe. Co se projektu týče, bylo poskytováno projektové poradenství a metodická podpora, zkušenosti se školními psychology a asistenty pedagogů.

Ačkoliv se zdá, že se toho v Sokolově v oblasti školství mnohé ve spolupráci s Agenturou podařilo (proběhlo sloučení škol, byl realizován projekt z ESF na podporu vzdělávání dětí ze znevýhodněného sociokulturního prostředí, byli zavedeni školní psychologové a asistenti pedagogů apod.), zkušenost pracovníků školského odboru a sokolovských škol nebyla stoprocentně pozitivní a dle vyjádření těchto aktérů se školy již do žádného podobného projektu z evropského sociálního fondu v budoucnu použít nebudou. Důvodem je nepraktické nastavení indikátorů a úzký profil podpořených osob, jak je podrobněji rozepsáno v kapitole 10. *případová studie*.

S nechtí realizovat další podobné projekty ustala i komunikace a Agenturou ze stran pracovníků škol a školského odboru. Zatímco na sociálním odboru a v rámci sociálních služeb se v případě potřeby na Agenturu nebo na lokálního konzultanta pracovníci obrací, v oblasti vzdělávání vzájemná spolupráce zcela ustala. Nicméně ze strany Agentury jistá iniciativa přetrvává a v rámci bývalé tříleté spolupráce s městem nabízí školám další zprostředkování informací a možností, dotačních výzev. Jak již bylo řečeno, školy a školský odbor těchto nabídek ovšem nevyužívá. *„Agentura zasílá maily, například s dotačními výzvami, ale na projekty tu máme vlastní projektovou manažerku v Sokolově, na školském odboru, ale jinak se v oblasti vzdělávání na pracovníky Agentury po jejím odchodu už neobracíme.“*

Co se týče motivace rodičů ze sociálně vyloučených lokalit posílat své děti do MŠ, obecně je situace špatná. *„Díky tomu že nemusí do MŠ, tak je tam neposílají, nikdo je nenutí. I s ohledem na kapacitu školek, a přednost vždycky dostanou pracující rodiče.“*

„Motivace rodičů, no je to hodně o obyvatelích, jak si to řeknou, že jedna školka je oblíbená, je tam jedna rodina, řeknou si to mezi sebou a všichni chtějí chodit tam a o ostatní nemají zájem, a pak je to zase jinak.“

Poslední dobou se však daří motivovat rodiče a děti skrze předškolní klub Kereka, který provozuje Člověk v tísni a mezi romskými matkami a dětmi je velmi oblíbený. V rámci tohoto předškolního klubu se děti učí základním věcem a pracuje se zde i s rodiči. Docházka je stanovena většinou na půl roku, poté mají děti možnost přejít do mateřské školky, kam pravidelně dochází v rámci předškolního klubu na návštěvy.

Dříve v Sokolově fungovaly také dvě přípravné třídy na zrušené bývalé 4. ZŠ. Protože se tyto třídy velmi osvědčily (byly například jedním z argumentů, proč 4. ZŠ nerušit), budou

¹² Podrobnější informace o těchto dvou opatřeních jsou součástí zpracované případové studie v kapitole 10. *Případová studie*

fungovat i nadále a vedení města rozhodlo, že od školního roku 2015/2016 budou třídy opět zavedeny na ZŠ Běžecká a Švabinského, přičemž v každé z uvedených škol bud jedna taková přípravná třída.

Co se týče projektů, které školy do budoucna plánují, jedná se především o zabezpečení škol a zavedení dohledové služby (tzn. instalace kamer, čipová zařízení apod.). V plánu je také zaměstnat při školách pracovníky, kteří by v rámci VPP pomáhali školám. Na tyto VPP by přispíval úřad práce a mohli by se na ně hlásit uchazeči i s minimálním, i základním vzděláním. Tito pracovníci by se podíleli na vnitřních činnostech školy, před vchodem do budovy by dohlíželi na žáky a jejich docházku do školy, zajišťovali by udržování pořádku v okolí budovy školy apod.

Shrnutí

- V oblasti vzdělávání Agentura poskytovala poradenství, přenos zkušeností a konzultace především co se slučování základních škol týče a dále při projektu OP VK Rovné příležitosti a šance.
- K docházce do MŠ se rodiče ze SVL daří motivovat skrze předškolní klub Kereka. Tento klub a jeho aktivity jsou mezi rodiči i dětmi velmi oblíbené¹³.
- Školy a školský odbor již nechtějí nadále realizovat žádné větší projekty na podporu sociální integrace znevýhodněných žáků, nepokračuje ani komunikace škol s Agenturou ohledně projektového poradenství.
- Z projektů školy plánují především zabezpečení škol a instalaci kamerového systému a zavedení dohledové služby na VPP.
- Školní psychologové a asistenti pedagogů se velmi osvědčili a město se bude snažit zafinancovat je po skončení projektu „Rovné příležitosti a šance“ z vlastního rozpočtu.

6.4 Bezpečnost

V oblasti bezpečnosti byla spolupráce mezi městskou policií a Agenturou velmi úzká a úspěšná. Agentura v Sokolově pomohla s nastavením několika opatření a s vyřešením různých problémových situací, které souvisely s bezpečností ve městě.

Město Sokolov a jeho bezpečnostní orgány lze považovat za příklad dobré praxe, neboť zde kvalitně funguje systém prevence, asistenti prevence kriminality, členové městské policie se ve spolupráci s dalšími subjekty města zasazují o realizaci řady otevřených akcí pro veřejnost podporujících občanské soužití a integraci Romských obyvatel.

„S Agenturou byla velmi dobrá spolupráce, u nás je to postavené hodně na prevenci, když sem přišla Agentura, tak jsme měli hodně věcí rozdělaných a spíš nás jen postrčila dopředu, ať máme navázané spolupráce, takže např. když tu byla demonstrace Konexe, tak se nám to podařilo zvládnout. A významně nás prezentovali po ČR jako příklad dobré praxe.“

„A městu hodně pomohlo to, že jsme jezdili po ČR a předávali jsme dobrou praxi a tato činnost se pak objeví i na tom zastupitelstvu, a není pak třeba problém, že dostaneme z rozpočtu víc peněz.“

¹³ Viz kapitola 9. Život v SVL lokalitě z pohledu jejich obyvatel, téma vzdělávání a volný čas

„Lokální konzultanti sem přišli a zjistili, že tu 90 % věcí tu máme nastavených, externí tým apod., takže z tohoto pohledu byly obě strany spokojené.“

Svou roli na úspěšnosti sokolovské Městské policii má určitě i to, že MP má vlastní projektovou manažerku, díky čemuž má standardně v realizaci a přípravě kolem 15 projektů v rámci programů prevence kriminality. Nicméně i přes to bylo projektové a metodické poradenství pro městskou policii velkým přínosem, jak uvádí její zástupce: *„V mnoha městech se projekty dělají nahodile, že vidí, že vedle dělají seniory, tak budeme dělat seniory a projekt zkopírují. A Agentura nám pomohla udělat koncepci prevence kriminality, např. podkladem bylo i šetření pocitu bezpečnosti.“*

Městská policie s Agenturou pro sociální začleňování skrze lokálního konzultanta spolupracovala na řadě dalších aktivit, které jsou jednotlivě uvedeny níže, a které lze považovat za výborné příklady dobré praxe, co se asistentů prevence kriminality i podpory občanského soužití týče.

Průzkum pocitu bezpečí

Níže uvedeným projektům (Asistent prevence kriminality a Otevřená ulice – Žijeme tu společně) předcházelo realizované šetření pocitu bezpečí, které mělo identifikovat ohniska problémů mezi většinovým obyvatelstvem a sociálně vyloučenými obyvateli, tzn. zejména Romy.

V rámci průzkumu pocitu bezpečí řešila městská policie především pojem „emoční strach“ a to ve spolupráci s Agenturou a lokálním konzultantem. Jako problém bylo identifikováno to, že samospráva města při svých rozhodnutích v oblasti bezpečnosti a prevence nespolupracuje s pocitu bezpečí obyvatel, které mohou být rozdílné, než původně definované a stanovené problémové oblasti.

V rámci šetření tak například vyšlo najevo, že lidé mají spíše strach v odpoledních hodinách, kdy se vracejí z práce a na ulicích, na chodnících postávají skupinky mládeže, sociálně vyloučená mládež, skupinky mladých romské národnosti apod. (kterým skončila škola v případě, že tam chodí, mají odpoledne/na večer volno a nemají a ani nechtějí mít jiné volnočasové využití) – a tak stojí uprostřed chodníku a lidé je obchází, tisknou si tašky k sobě – jak zaznamenává policie skrze kamerový systém. *„...to, že by mezi gangy na ulicích co postávají, že by tam přišel terénní pracovník neziskovky a pozval je místo toho do nízkoprahu pro děti a mládež nebo volnočasového využití kvalitního, tak to u nás moc nefunguje, spíš ti asistenti, to se daří jedině působit na ty postávající skupiny Romů, kvůli kterým se cítí veřejnost v nebezpečí, ohrožená.“*

Asistenti prevence kriminality – příklad dobré praxe

V Sokolově se nejen ve spolupráci s Agenturou podařilo nastavit funkční systém zaměstnávání asistentů prevence kriminality, ale neustále dochází k rozšiřování řad asistentů i dalších pomocných pracovníků i po ukončení spolupráce s Agenturou a městská policie se významným způsobem zasazuje o zkvalitňování poskytovaných preventivních služeb, což dokazuje také unikátní příklad dobré praxe postupu asistenta na pozici strážníka, jak je popsáno níže.

Asistenti prevence kriminality fungují v Sokolově už od roku 2011, přičemž jejich počet postupem let narůstal, i s ohledem na potvrzení potřebnosti a účelnosti těchto pozic. Na počátku byli asistenti 4, postupně k nim přibyla jedna asistentka prevence, která se zaměřuje na komunikaci mezi rodiči sociálně vyloučených dětí a školou, kam dochází. V současné době pracuje pod městskou policií 6 APK (z toho dvě ženy vyčleněné na dohled ve školách a na práci se školami). Městská policie má v plánu dále ve spolupráci s Úřadem práce toto opatření rozšiřovat, například o další 2 asistenty prevence kriminality nebo o dalších 8 pracovníků, kteří by dohlíželi na údržbu veřejných parků a hřišť.

Za veliký, a v České republice ojedinělý, úspěch je považováno povýšení jednoho sokolovského asistenta prevence kriminality na strážníka. Začátkem roku 2013 nastoupil jeden z APK na předepsaný tříměsíční výcvik a po jeho absolvování nastoupil jako strážník Městské policie Sokolov. Tento příklad dobré praxe je motivující nejen pro ostatní obce, ale pro obyvatele města samotné, neboť takový úspěch zajistí pozitivní vnímání problematiky sociálního vyloučení a prevence bezpečnosti, ale je motivující také pro další asistenty prevence kriminality.

Projekt Otevřená ulice – Žijeme tu společně

„Projekt Otevřená ulice – na tom jsme nadstandardně spolupracovali s Agenturou.“

Lokality, ve kterých projekt probíhal, vycházely z realizovaného šetření pocitu bezpečnosti, ve kterém byly identifikovány jedny z nejohroženějších lokalit, a to lokality U Divadla a v okolí vlakového nádraží. V rámci projektu probíhala týden přednášková činnost na školách a součástí tohoto programu byly besedy na téma život Romů, promítaly se filmy a následovaly diskuze o Romech. Další částí programu projektu byla diskuze o asistentech prevence kriminality, kdy byla představována jejich činnost. Neméně důležitou fází projektu bylo veřejné umístění bannerů a fotografií o životě Romů do uzavřených ulic. Doprovodným programem byly kulturní akce, Romové zvali místní občany na občerstvení. V současné době, v roce 2015, by městská policie ráda navázala na projekt prostřednictvím putovní výstavy a besed na školách.

Shrnutí

- Lokální konzultant pomohl nastavit v Sokolově fungující systém činnosti asistentů prevence kriminality, jeden z nich byl povýšen na strážníka, v rámci čehož byla MP Sokolov prezentována jako příklad dobré praxe.
- Lokální konzultant se podílel na tvorbě koncepce prevence kriminality a spolupracoval s městskou policií na šetření pocitu bezpečnosti, v rámci kterého představili pojem „emoční strach“.
- Agentura poskytovala projektové poradenství, metodickou pomoc a pomoc s realizací projektu Otevřená ulice – žijeme tu společně.

6.5 Sociální služby

Zřejmě nejpalčivějším problémem, který byl v Sokolově ohledně sociálních služeb identifikován, byla absence nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Původně mělo vzniknout v rámci Komunitního centra sociálních služeb, které se však vzhledem k nerealizaci investičního projektu nepodařilo vybudovat.

Projekt IOP Komunitní centrum sociálních služeb

V rámci projektu měly být 5 let poskytovány služby SAS pro rodiny s dětmi, NZDM a terénní programy. V dalších pěti letech měly být tyto služby finančně udržované a nadále poskytované. Do června 2015 bylo možné z projektu zajistit financování i dalších sociálních služeb v Sokolově, například azylové domy, dluhové poradenství¹⁴, terénní programy pro drogově závislé, neboť poskytovatelům těchto vyjmenovaných služeb v roce 2013 končilo dotační období z programového období fondů EU (2007 – 2013) a jejich udržitelnost tím byla ohrožena.

V roce 2012 informoval lokální konzultant členy lokálního partnerství o průběhu zastupitelstva, kde Agentura v čele s jejím ředitelem (panem Šimáčkem) obhajovala a vysvětlovala podaný projekt IOP na vznik Komunitního centra, v rámci kterého měly být zřízeny zejména chybějící služby NZDM. Současně byla v říjnu v roce 2012 zajištěna návštěva podobného zařízení ve Stříbře. Návštěvy se mělo účastnit vedení města a zastupitelé.

Projekt i přes původní dobré hodnocení neuspěl. Důvodů bylo několik, zejména se jednalo o průtahy a nejednotné názory na vznik NZDM při projednávání projektu Radou a Zastupitelstvem města, v důsledku čehož byla žádost podána pozdě. Další průtahy byly spojené s kontrolou na Centru regionálního rozvoje, a odsunuly tak město Sokolov v seznamu žadatelů. Překážkou pro vznik Komunitního centra se stalo také nezískání potřebných financí a dotací na realizaci projektu.

Také z důvodu nižších dotací z MPSV, které dostali poskytovatelé sociálních služeb (Kotec, o.p.s. a Člověk v tísni, o.p.s.), nedošlo k rozšíření terénní sociální práce ve městě Sokolov.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

NZDM se nakonec, také díky spolupráci s Agenturou a lokálním konzultantem, podařilo zřídit na Nádražní ulici přes o.s. Kotec. S krajským úřadem bylo vykomunikováno, že zařadí Sokolov do individuálního projektu na NZDM. Tento projekt byl úspěšný a od srpna 2014 NZDM v Sokolově vzniklo (pro klienty ve věku 15 až 26 let). Financování zařízení bylo na rok 2014 a 2015 zajištěno z prostředků ESF OP LZZ prostřednictvím individuálního projektu Karlovarského kraje „Podpora sociálního začleňování příslušníků sociálně vyloučených lokalit v Karlovarském kraji“.

I přes to, že se nízkoprahové zařízení pro děti a mládež nakonec v Sokolově vybudovat podařilo, oslovení zástupci sociálního odboru, městské policie a dalších subjektů vyjádřili potřebu po dalších takových službách. V Sokolově tak například stále chybí NZDM v lokalitě sídliště Michal nebo NZDM pro mladší děti ve věku od 6 do 15 let.

¹⁴ Dluhová poradna nakonec vznikla díky působení Agentury v Sokolově při neziskové organizaci Pomoc v nouzi, přičemž původně byla tato nově vzniklá služba financována z rozpočtu města Sokolov, následně se podařilo zajistit financování prostřednictvím dotací MPSV ČR na poskytování sociálních služeb.

Shrnutí

- V Sokolově se nepodařilo realizovat schválený velký investiční a návazný „měkký“ projekt na vznik Komunitního centra a poskytování sociálních služeb (včetně NZDM).
- Na vzniku projektu se podílela také Agentura, která vyjednávala a argumentovala potřebnost tohoto centra, zajistila přenos zkušeností a příklad dobré praxe. Projekt byl zamítnut z důvodu nízké podpory politického aparátu a pozdního podání žádosti.
- NZDM, které mělo původně vzniknout z projektu na Komunitní centrum, bylo vyjednáno za pomoci lokálního konzultanta na krajském úřadě a zřízeno v srpnu 2014 sdružením Kotec o.s.
- Ve městě nedošlo k rozšíření terénní sociální práce, z důvodů nižších dotací z MPSV pro poskytovatele sociálních služeb.

7. Projekty podávané/realizované/plánované ve spolupráci s lokálním partnerstvím, Agenturou

Kapitola přináší souhrn žádaných či realizovaných projektů, které vznikly v době lokálního partnerství, popřípadě po odchodu Agentury. U každého projektu je uvedena míra, jakou se Agentura a lokální konzultant podíleli na zajištění realizace daných projektů.

V Sokolově byly ve spolupráci s Agenturou podány následující projekty:

- **IOP Komunitní centrum sociálních služeb**

Stav: projekt nebyl realizován

Žádost podána 31. srpna 2012

Individuální operační program (IOP – výzva č. 6), investiční projekt na rekonstrukci a vnitřní vybavení bývalé, zrušené přístavby 4. ZŠ Sokolovská, přestavba na Komunitní centrum sociálních služeb. Plná i částečná finanční udržitelnost byla nastavena na 5 let. Návazný individuální projekt pro obce (OP LZZ – výzva č. 55) – „měkký“ projekt na zajištění poskytování sociálních služeb v rámci vybudovaného Komunitního centra, který bylo možné podat až po schválení projektu investičního.

Projekt i přes původní dobré hodnocení neuspěl, zejména z důvodu průtahů a nejednotných názorů na vznik NZDM při projednávání projektu Radou a Zastupitelstvem města. Překážkou pro vznik Komunitního centra se stalo také nezískání potřebných financí a dotací na realizaci projektu.

Shrnutí intervence Agentury v podávání tohoto projektu

- Účast na zastupitelstvu, kde Agentura (lokální konzultant a ředitel ASZ) obhajovala a vysvětlovala podaný projekt IOP
- V říjnu v roce 2012 byla ze strany ASZ zajištěna návštěva podobného zařízení ve Stříbře, které se mělo účastnit vedení města a zastupitelé
- Lokální konzultant a další experti z Agentury poskytovali metodickou podporu, konzultace, projektové poradenství, přenos příkladů dobré praxe a zkušeností, vyjednávali se zainteresovanými subjekty, vysvětlovali a obhajovali u politického aparátu potřebu vzniku takového centra v Sokolově

- **Systematizace sociální práce OSPOD Sokolov**

Stav: projekt byl realizován

Projekt byl realizován od února 2014 do konce června 2015 v rámci operačního programu OP LZZ ESF. Výstupem projektu bylo zaškolení stávajících pracovníků sociálního odboru při MěÚ Sokolov v rámci 12 kurzů zaměřených na různé tematické celky, kapacity OSPODu byly posíleny o dvě sociální pracovnice, dále byly prováděny případové, skupinové a individuální supervize, byly renovovány nové místnosti odboru pro výkon sociální práce s klienty (např. konzultační místnost) a pro zázemí nových pracovnic OSPOD.

Pracovnice sociálního odboru projekt konzultovaly s pracovníky Agentury, zaplatily si například v rámci podávání projektu projektovou kancelář, kde měly probíhat konzultace,

projektové poradenství apod., nicméně projektová žádost byla nakonec vytvořena a podána pracovníky odboru samotnými, lokální konzultant poskytoval pouze drobné konzultace.

- **Sociální podnik Srdce a čin o.p.s.**

Stav: sociální podnik byl zřízen

Agentura v rámci vzniku sociálního podniku zajišťovala metodickou podporu, komunikaci se subjekty, poradenství z praxe. Dále se Agentura skrze lokálního konzultanta snažila nabudit a motivovat vytipované subjekty, které by do prostupného zaměstnávání a sociálního podnikání mohly být zapojeny, dále se snažila působit na politický aparát, aby více vyjadřoval podporu v oblasti sociálního podnikání. Obdobně lokální konzultant se snažil vykomunikovat podmínku 10 % při zaměstnávání, jednal i se zaměstnavateli, nicméně ze strany politické vůle města bylo opět vyhodnoceno jako nepotřené.

- **Projekt Vstup do práce je vstupem do života (BFZ – vzdělávací akademie s.r.o.)**

Stav: projekt byl realizován

Projekt ESF v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost

Doba realizace projektu: 15. březen 2013 až 14. březen 2015

Shrnutí intervence Agentury v podávání tohoto projektu

- Projektové poradenství s neznámým tématem, kontrola žádosti, úpravy, konzultace vedoucí k úspěšnému podání projektu
- Pomoc s nastavením indikátorů projektu
- Přenos příkladů z praxe, zkušeností s tématem zaměstnávání osob navracejících se z výkonu trestu
- Pomoc s kontrolou na místě ze strany MPSV kvůli údajnému neefektivnímu nakládání se mzdovými prostředky – experti z Agentury a lokální konzultant radili jak argumentovat, jakou strategii použít

Spolupráce Agentury s firmou BFZ s.r.o. byla hodnocena velmi pozitivně, zejména s ohledem na výše uvedené konkrétní intervence, díky kterým se projekt podařilo úspěšně podat, ale i realizovat a překonat některé překážky, které se v průběhu realizace projektu vyskytly.

- **Projekt Rovné příležitosti a šance**

Stav: projekt byl realizován

Projekt operačního programu OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Doba realizace projektu: 1. srpna 2014 až 30. června 2015

Cílem a výstupem bylo zejména zavedení inkluzivních opatření do škol, zavedení nebo posílení činnosti asistentů pedagogů, školních psychologů, logopedky, doučování atd. Projekt nebyl moc pozitivně hodnocen ze strany pedagogů a realizátorů, protože byly špatně

nastavené indikátory¹⁵, velice omezený a úzký profil cílové podpořené skupiny, problémy s administrativou, vykazováním atd., což ředitele škol i školský odbor odradilo od dalších takových projektů. Agentura v tomto případě poskytovala standardní metodickou podporu a projektové poradenství.

- **Asistent prevence kriminality**

Stav: Projekt je realizován a dotován v rámci Ministerstva vnitra ČR

Počátek realizace a působení APV v Sokolově: od roku 2011

Agentura pomáhala při vytváření fungujícího systému zaměstnávání pracovníků jako APK, zajišťovala přenos dobré praxe i v tom směru, že Agentura prezentovala po České republice Sokolov jako příklad dobré praxe (podařilo se povýšit asistenta prevence na strážníka), což městu zvedlo prestiž a pro městskou policii pak bylo ze strany vedení města snazší získat více finančních prostředků na svou činnost. Dále byla spolupráce lokálního konzultanta a asistentů zacílena na jednání ohledně zamezení demonstrace proti Romům, u které se podařilo zajistit, aby se v Sokolově nekonala.

- **Otevřená ulice – žijeme tu společně**

Stav: projekt byl realizován

Projekt prevence kriminality Městské policie Sokolov v rámci programu Bezpečné město Sokolov, projekt byl financován z grantu Ministerstva vnitra ČR, které financováno asi 60 % akce, zbytek financí poskytla Městská policie a Město Sokolov.

Doba realizace: od 23.9. 2013 do 5.10.2013

Agentura a lokální konzultant zajišťovali poradenství, metodickou a organizační podporu, přenos dobré praxe, zkušenosti s organizací apod., dále se účastnili jednání s různými zainteresovanými subjekty

¹⁵ Nicméně školy si indikátory projektů nastavovaly ve spolupráci se školským odborem MěÚ Sokolov samy, tedy nepříliš pozitivní hodnocení průběhu a nastavení projektu lze do značné míry přisuzovat nízkým zkušenostem s podáváním projektů do výzev OP VK ze strany města a škol. Jak již bylo zmíněno, Agentura v rámci tohoto projektu poskytovala pouze standardní poradenství, na konkrétním nastavování indikátorů a parametrů projektu se nepodílela.

8. Klíčové okamžiky intervence Agentury pro sociální začleňování v Sokolově, hlavní oblasti spolupráce města a Agentury

Co se spolupráce jednotlivých členů lokálního partnerství s Agenturou týče, za velmi pozitivní bylo hodnoceno především to, že Agentura nastavila komunikaci mezi jednotlivými subjekty, zahájila mezioborovou spolupráci, koordinovala činnost jednotlivých aktérů. Dále bylo úřednickým aparátem i dalšími subjekty velmi kladně vnímáno to, že Agentura vyvracela politické reprezentaci jejich nereálná očekávání od spolupráce s Agenturou (tzn. že primární úlohou Agentury v Sokolově bude zajištění přísunu peněz z velkých projektů) a tlačila jednotlivé zástupce vedení města a zastupitelstva do konkrétních kroků v rámci inkluzivní politiky. Z výpovědí dotázaných dále vyplynulo, že Agentura naopak práci přinášela, chtěla dělat analýzy, přinášela nové pohledy, vyvolávala kontroverze, prokopávala cestu k vedení města a významně přispěla k navázání komunikace a spolupráce mezi členy LP.

Ačkoliv se i přes snahu Agentury i sociálního odboru nepodařilo realizovat zpracování pravidel přidělování obecních bytů tak, aby byla transparentní a nediskriminující, Agentura se v této věci velmi zasazovala, poskytovala sociálnímu odboru konzultace a zajišťovala přenos příkladů dobré praxe z jiných měst. Naplnit se nepodařilo ani další opatření z oblasti bydlení - vyčlenit několik obecních bytů mimo SVL za účelem provozu dlouhodobého sociálního bydlení, nicméně i v této věci byl lokální konzultant velmi iniciativní, zejména se podílel na zprostředkování komunikace mezi jednotlivými aktéry, vyjednával, připravoval smlouvy mezi zainteresovanými subjekty, zejména se podílel na návrhu smluv mezi poskytovateli bytů a potenciálními nájemníky. Záměr nakonec nebyl realizován z rozhodnutí politické vůle města.

Obecně lze situaci zhodnotit tak, že i přes to, že se Agentura prostřednictvím lokálního konzultanta v oblasti bydlení velmi prosazovala a ve spolupráci se sociálním odborem iniciovala řadu kroků, politická vůle těmito opatřeními nakloněna nebyla a rozhodla se některé vytyčené cíle v oblasti bydlení nepodpořit.

Přínos Agentury ve snaze systém zavést byl spatřován zejména v tom, že vykomunikovala důležité věci, motivovala lidi, podporovala jednotlivé subjekty, tlačila na politický aparát a zástupce města, vyjednávala, byla prostředníkem mezi subjekty, přinášela dobrou praxi.

Obdobná situace nastala v oblasti zaměstnání, kdy byl ve spolupráci s Agenturou projednáván projekt na zřízení sociálního podniku a zavedení podmínky zaměstnávat určité procento dlouhodobě nezaměstnaných při veřejných zakázkách. Lokální konzultant v tomto směru poskytoval projektové poradenství a metodickou podporu, snažil se vytipované subjekty, které by do dostupného zaměstnávání a sociálního podnikání mohly být zapojeny, motivovat, nabudit a sociální podnik Srdce a čin nakonec vznikl přes NNO Pomoc v nouzi. I zde je však podpora místní i krajské samosprávy spíše nulová a udržitelnost sociálního podniku nejistá. Podporu nevyjádřil politický aparát ani „10% podmínce“ (ze strany vedení města nebyl identifikována potřeba tuto podmínku zavést), ačkoliv lokální konzultant

v této věci aktivně jednal jak s politickým aparátem města, tak s jednotlivými zaměstnavateli a snažil se zavedení podmínky vyjednat a realizovat.

Velký přínos Agentury zaznamenala firma BFZ – vzdělávací akademie, která jakožto člen lokálního partnerství realizovala projekt na podporu zaměstnávání osob navracejících se z výkonu trestu odnětí svobody. Jelikož s tímto tématem neměla vůbec žádné zkušenosti, obrátila se ředitelka firmy na lokálního konzultanta. Lokální konzultant poskytoval projektové poradenství, metodickou podporu a konzultace. Dále poradil, jak například nastavit monitorovací indikátory projektu a předal projekt další pracovníci Agentury, která jej prošla, upravila a doladila tak, aby nakonec úspěšně prošel.

Kromě tohoto počátečního poradenství se firma BFZ v rámci realizace projektu obrátila na Agenturu ještě jednou. Jednalo se o ohlášenou kontrolu na místě ze strany MPSV ČR ohledně pochyb o efektivním nakládání se mzdovými prostředky na podpořené osoby projektu. Realizátoři projektu považovali vynaložené mzdové prostředky za adekvátní odměněné práci podpořených osob, proto požádali lokálního konzultanta o pomoc při formulaci argumentů a vyjednávání s MPSV a o předání zkušeností s prováděním kontrol na místě. Ze strany lokálního konzultanta bylo doporučeno vyhnout se sporům s MPSV či neefektivní argumentaci a společně firmou BFZ bylo nalezeno účinné řešení situace. Konzultant doporučil argumentovat podobnými platy na obdobných pozicích ve firmách na otevřeném trhu práce, poradil předložit konkrétní podobné výplatní pásky, aby bylo dokázáno, že platy jsou v pořádku a v adekvátní výši.

Významná byla spolupráce Agentury na plánovaném projektu na vznik Komunitního centra sociálních služeb, v rámci kterého mělo vzniknout i NZDM. V roce 2012 lokální konzultant a bývalý ředitel Agentury obhajovali a vysvětlovali na setkání zastupitelstva přínos podaného IOP projektu na vznik Komunitního centra. Agentura dále pro představitele politické reprezentace města zajistila přenos příkladů dobré praxe, např. se jednalo o návštěvu podobného zařízení NZDM ve Stříbře pro vedení města a zastupitele. I přes to, že projekt nakonec nebyl realizovaný, intervence Agentury a snaha jej prosadit byly hodnoceny z pohledu dotázaných velmi pozitivně a přínosně.

Pracovníkům Agentury se nakonec podařil vznik zmíněného NZDM vyjednat ve spolupráci s neziskovými organizacemi Člověk v tísni a Pomoc v nouzi na krajském úřadě, který zařadil Sokolov do krajského individuálního projektu, a NZDM bylo v Sokolově zřízeno neziskovou organizací Kotec o.s. v roce 2014.

Intenzivní spolupráce mezi Agenturou a zainteresovanými subjekty probíhala také v oblasti bezpečnosti, kdy i přes to, že Městská policie v Sokolově má vlastní projektovou manažerku, metodická pomoc a konzultace ze strany lokálního konzultanta byly hodnoceny jako velmi přínosné a odborné. Konkrétně lokální konzultant pomohl nastavit v Sokolově fungující systém činnosti asistentů prevence kriminality a to do takové úrovně, kdy byl například jeden z nich povýšen na strážníka. V souvislosti s tímto úspěchem prezentovala Agentura Sokolov jako ojedinělý příklad dobré praxe, kde APK takto efektivně fungují. V návaznosti na tyto pozitivní reference a prezentaci, získala policie také pozitivnější profil u Zastupitelstva, které jí může pro další období přidělit více finančních prostředků.

Lokální konzultant se dále podílel na tvorbě koncepce prevence kriminality a spolupracoval s městskou policií na šetření pocitu bezpečnosti, které představovalo významný podklad pro řadu konceptů a navrhovaných opatření v oblasti bezpečnosti.

Jak již bylo zmíněno, lokální konzultant poskytoval také projektové poradenství, metodickou pomoc a pomoc s realizací u některých projektů, například u projektu Otevřená ulice – žijeme tu společně, v rámci kterého mj. pomáhal s organizací, s komunikací mezi jednotlivými subjekty, zprostředkoval přenos zkušeností a rad, přičemž akce se velmi vydařila a měla pozitivní ohlas.

Ve spolupráci s lokálním konzultantem a asistenty prevence kriminality se městské policii podařilo zabránit plánované demonstraci proti násilí na Romech, která se v Sokolově měla konat v den, kdy se zde pořádá každoroční městská akce pro rodiny s dětmi.

9. Život v SVL z pohledu jejich obyvatel

Rozhovory probíhaly v Sokolově s obyvateli označených vyloučených domů v jednotlivých ulicích (ulice U Divadla, Nádražní, Hornická, Sokolovská, Svatopluka Čecha, pod Háječkem a Heyrovského). Otázky byly strukturovány zejména dle témat (bydlení a občanské soužití, bezpečnost, volný čas, zaměstnání atd.). Jedním z cílů rozhovorů bylo zjistit, jaké jsou v současné době nejpalčivější problémy obyvatel sociálně vyloučené lokality, a také, zda se působení Agentury a zavedená sociální a integrační opatření nějakým způsobem promítla do života lidí žijících v blízkosti označené vyloučené lokality.

Téma bydlení a dluhy, soužití obyvatel

Dotázaní obyvatelé sociálně vyloučené lokality uváděli k problematice bydlení např.

„My jsme nedostali byt od města, protože jsme měli nějaký dluhy, tak to nám řekli, že ne, tak jsme museli si ho pronajmout, u toho majitele tady...no a bydlíme, platíme...já ani nevím, kolik se platí jinde, ale problém je s placením energií, to nám chodí na konci roku a pak se člověk diví, že musí tolik doplácet, pak práci neseženete a musíte si půjčit, abyste uživil rodinu.“

„Tady práce není, máme rodinu v Ostrově, tam oni bydlení sehnali, práci mají, tak co tady...tady akorát vás vezmou a za měsíc zase vyhodí, že prý nejsou peníze na mzdy. Uvažujeme o tom, že za nima pojedeme, že si tam seženem bydlení, práci, to tam prý je.“

Téma zaměstnávání

Většina dotázaných obyvatel sociálně vyloučené lokality byla nezaměstnaná, pouze někteří muži byli zaměstnáni na dělnických pozicích, ať už na smlouvu nebo „na černo“, ženy měly zkušenost s pomocnými pracemi, s úklidem. Několik respondentů mělo také zkušenost s bývalou veřejnou službou nebo současnými veřejně prospěšnými pracemi.

Jedna ze starších respondentek potvrdila, že stále dochází vykonávat veřejnou službu, že o ni požádala a pracuje tak zadarmo. Dle její výpovědi věří, že si tím u města udělá dobrou reputaci, a když bude dobrovolně docházet, tak jí to pak nejen pomůže v případě, že se naskytne možnost pracovat na nějaké pozici u města, ale i v případě budoucích problémů s městem, které by mohla řešit (například zadlužení, žádost o městský byt apod.). Spolu s ní vykonávají tuto dobrovolnou veřejnou službu ještě další ženy. Respondentka uvedla, že je navíc ráda, že se takto může s lidmi scházet, výkon veřejné služby lze pro ni označit spíše za společenskou událost, například v knihovně, kde třídí knížky a může se s ostatními ženami sejit.

U mnoha sociálně vyloučených obyvatel Sokolova však zaměstnání představuje výrazně nižší příjmy než sociální dávky, a proto jsou dobrovolně nezaměstnanými, jak ilustruje následující příklad jednoho z oslovených respondentů. On i jeho žena mají dokončené základní vzdělání a dříve oba měli normální práci a plat – on pracoval jako dělník a jeho žena dělala uklízečku. Dohromady činil jejich příjem asi 13 tisíc na měsíc. Postupně se jim rodily děti (v současné době mají 4) a žena zůstala na mateřské. Zažádali si o sociální dávky, které v současné době přesahují výši jejich původního měsíčního příjmu při zaměstnání. Jak respondent uvedl, v této chvíli pro ně přestává být zaměstnání výhodné a je pro ně lepší

zůstat doma, navíc když on si čas od času sežene přivýdělek „bokem“ a nemusí za to platit daně.

Téma vzdělávání a volný čas

Co se týče vzdělávání, ti dotázaní, kterých se dotklo slučování základních škol v Sokolově, většinou uváděli, že měli ze změny velké obavy. Jedním z důvodů pro vyjádřené obavy může být také fakt, že pro romské obyvatele je mnohdy těžké přijmout pravidla školského systému, pro děti nemusí být jednoduché se začlenit do kolektivu, a v mnoha případech také nebývá jednoduché nastavit dobrou komunikaci mezi rodiči a žáky, (vnímanými jako sociálně vyloučení) a učiteli. V případě, že se to na jedné škole povede a dítě i rodiče si zde vytvoří jisté zázemí, může být pro romskou rodinu obtížné přijmout změnu související s přechodem na jinou školu. Problémem může být nové začleňování se do kolektivu a nové nastavování komunikace mezi učiteli a rodinou, přijmout nová pravidla atd. Toto potvrdila i jedna z respondentek, která měla z počátku ze sloučení škol strach, protože její syn a dcera si v původní škole zvykli, i ona si nakonec zvykla, a pak museli její děti začít chodit jinam. Nicméně také uznala, že nové školní prostředí jejím dětem prospělo, zlepšil se i jejich prospěch, protože obě děti docházely na doučování a jejich známky se o stupeň i dva zlepšily.

„Tak my jsme taky rádi, když s námi ti učitelé vychází, a děti se tam skamarádí, a pak to začne zase nanovo a my jsme nevěděli, jací tam ti učitelé, budou, co se po nás bude chtít, nevěděli jsme co od toho čekat, ale myslím, že ta změna nebyla tak velká, je to asi lepší, i pro ty děti.“

Velkou spokojenost vyjádřily maminky s předškolním klubem Kereka (Člověk v tísní), kam dochází jejich děti a i ony mají možnost účastnit se aktivit. *„Oni nám to doporučili, že ty děti tam, a že se i do kolektivu začlení, že tam budou spolu, tak jsme tam šli. (...) Nejvíc se nám tam líbí asi že se chodí plavat a pak vyrábění, třeba velikonoční výzdoba a šperky, takový korálky na krk a náušnice, jsme si vyráběli.“*

„My jsme tam spokojení, teď jsme s holkou vyráběly papírovou výzdobu tam, a sešli jsme se tam s kamarádkama a to co mají ony děti, a nějaký tancování tam mají taky, jezdí se na výlety a pak je i povídání s Májou a maminkami...“

Děti a maminky dochází do klubu většinou půl roku a poté je možnost přestoupit na některou ze sokolovských mateřských škol, kam děti pravidelně chodí na návštěvy dívat se, jak to ve školce chodí. Sami maminky jsou s předškolním klubem i následnou možností přejít do MŠ spokojené, a touto cestou se efektivně daří matky ze sociálně vyloučeného prostředí motivovat k zapisování svých dětí do předškolního vzdělávání.

„... líbí se nám tam, docházíme tam už několik měsíců, a děti tam pak můžou přestoupit i do té školky, že tam chodí už teď se dívat a hrát si.“

10. Případová studie

Sloučení škol

Obyvatelé sociálně vyloučené lokality, jejichž děti se dotklo slučování základních škol v Sokolově, většinou uváděli, že měli ze slučování velké obavy. Pro romské obyvatele je mnohdy obtížné přijmout jakákoliv pravidla, tedy i pravidla školského systému, která musejí být dodržována jak dětmi, tak jejich rodiči. Mnohdy může být komunikace mezi rodiči a žáky ze sociálně vyloučených lokalit a učiteli na školách obtížná. V situacích, kdy na jedné škole z důvodu vytvořeného jistého zázemí je komunikace bez závažných problémů, může být pro romskou rodinu obtížné přijmout změnu nástupu do jiné školy a některé věci, jako nové začleňování se do kolektivu a nové nastavování komunikace mezi učiteli a rodinou, přijetí nových pravidel atd. může být pro ně zdrojem problémů, zejména ve spojení s něčím novým, neznámým. Toto potvrdila i jedna z respondentek, která měla z počátku ze sloučení škol strach, protože její syn a dcera si v původní škole zvykli, i ona si nakonec zvykla také, ale pak musely její děti začít chodit jinam. Nicméně nakonec uznala, že změna, ze které měla původně velké obavy, přinesla jejím dětem výrazné výhody. Nové školní prostředí jejím dětem velmi prospělo. Co bylo nejdůležitější, zlepšil se i jejich prospěch, protože obě děti docházely na doučování a jejich známky se o stupeň i dva zlepšily.

„Tak my jsme taky rádi, když s námi ti učitelé vychází, a děti se tam skamarádí, a pak to začne zase nanovo a my jsme nevěděli, jací tam ti učitelé, budou, co se po nás bude chtít, nevěděli jsme co od toho čekat, ale myslím, že ta změna nebyla tak velká, je to asi lepší, i pro ty děti.“

Situaci potvrdil i jeden z dotázaných pracovníků neziskové organizace, který s rodinami pracuje: *„Rodiny to vnímaly jako velkou změnu to sloučení škol, ředitel a pedagogové zrušené školy celkem manipulovali s rodičema, že se taky báli o svoje pracovní místa, ale nakonec bylo nutné propustit jen 2 pedagogy a zas ty sloučené školy mají víc peněz teď i na asistenty.“*

Příklad dobré praxe popisuje ze své zkušenosti terénní pracovník, který dochází přímo do sociálně vyloučených rodin a může tak pozorovat změnu škol přímo na klimatu v rodině. Jedná se o příběh romské dívky, jejíž prospěch byl na původní 4. základní škole převážně hodnocen jako dostatečný. Po zrušení školy přešla na základní školu Křížíkova, kde se její prospěch výrazně zlepšil. Nyní jsou její školní výkony hodnocené jako výborné nebo chvalitebné, navíc je označena za premiantku třídy.

Další podpůrná opatření byla na základních i mateřských školách realizována zejména prostřednictvím projektu OP VK „Rovné příležitosti a šance“, jak je uvedeno níže.

Realizace projektu OP VK jako podpůrného opatření v inkluzi

Projekt ESF „Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami“ z OP VK byl realizován od 1. srpna 2014 do 30. června 2015. Projekt reagoval zejména na problém zvyšujícího se počtu žáků se sociokulturními handicapami, kteří bez podpůrné asistence nedokáží uspět v procesu vzdělávání. Současně mělo být zabráněno jejich přeřazení do systému speciálního školství. Dále projekt nastavil účinná integrační opatření, která měla reagovat také na sloučení základních škol v Sokolově, a zajistit

rozmístění dětí ze sociálně vyloučeného prostředí, které dříve docházely do segregované 4. ZŠ, do ostatních sokolovských škol.

Cílem projektu bylo především vybudovat lokální síť partnerů a nastavit mezi nimi efektivní způsoby komunikace. Do mezioborové spolupráce tak byli zapojeni pracovníci škol, mateřských škol, OSPODu, neziskových organizací, městské policie, atd.

„Pozitivní bylo nastavení spolupráce skupin, mezioborová spolupráce, zasítování.“

Projekt obsahoval 6 klíčových aktivit, jejichž seznam je uveden níže a demonstruje tak oblasti, které byly v rámci projektu podpořené a lze je považovat za podpůrná opatření a nástroje inkluze na základních školách v Sokolově.

KA 01: Vytvoření školních poradenských pracovišť (speciální pedagogové, školní psychologové pro ZŠ, popřípadě MŠ)

KA 02: Podpora zavádění podpůrných a vyrovnávacích opatření, průběžné hodnocení studijního pokroku jednotlivých žáků se SVP a doučování na školách

KA 03: Další vzdělávání pedagogických pracovníků

KA 04: Podpora dětí se SVP při přechodu z MŠ do ZŠ

KA 05: Zařazování dětí ze sociálně vyloučených lokalit do běžných MŠ

KA 06: Interdisciplinární tým pro děti a mládež

Do projektu bylo zapojeno všech 5 sokolovských základních škol a dále 5 mateřských škol, přičemž byl nastaven plán spolupráce, kdy každá ZŠ spolupracovala s jednou spádovou MŠ¹⁶. Projekt se zaměřoval také na podporu a motivaci dětí a rodičů ze sociálně znevýhodněného prostředí v účasti na předškolním vzdělávání, a na pomoc dětem se speciálními vzdělávacími potřebami při přechodu z MŠ do ZŠ.

Aktivitu zařazování dětí ze sociálně vyloučených lokalit do běžných MŠ zajišťovala sokolovská pobočka organizace Člověk v tísni, která má v Sokolově dlouholeté zkušenosti s prací s cílovou sociálně vyloučenou skupinou, a dále také s předčasnými odchody žáků ze vzdělávacího systému či se studijními neúspěchy žáků pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí. Člověk v tísni aktivitu naplňoval nejen v rámci terénní sociální práce, kontaktování vytipovaných rodin a docházení do těchto rodin žijících v SVL, kde rodinám nabízel spolupráci a odbornou podporu, ale také prostřednictvím předškolního klubu Kereka, který organizace provozuje.

Organizace Člověk v tísni také úspěšně nastavila spolupráci mezi mateřskými školkami, ve kterých byly v rámci projektu realizovány adaptační pobyty (jednalo se např. o MŠ Pionýrů, MŠ Marie Majerové, MŠ Kosmonautů, MŠ Alšova).

Kladně spolupráci Člověka v tísni, školek a rodin hodnotil i oslovený zástupce neziskové organizace. *„Ti rodiče mají určitý vnitřní hodnoty, ale daří se nám tam, realizujeme s městem projekt, vymysleli jsme pozici terénní pracovnice, co zase je mediátor mezi školkami a rodinami. Školní klub na Nádražní, k tomu máme pracovníka, který dělá adaptace, že ty děti*

¹⁶ MŠ Pionýrů spolupracovala se ZŠ Pionýrů, MŠ Vrchlického spolupracovala se ZŠ Rokycanova, MŠ Vítězná spolupracovala se ZŠ Běžeckou, MŠ Alšova se ZŠ Švabinského a MŠ Kosmonautů se ZŠ Křižíkova.

s rodičema a s tím pracovníkem tam dochází, například mají 4 návštěvy společně, rodiče s dětmi). Ten proces trvá tak půl roku, než si na to všichni zvyknou a pak jsou sociálně vyloučení rodiče rádi, že ty děti školku navštěvují. A snažíme se navázat takhle spolupráci s více školkami, protože i ony jsou rády, že ta komunikace je usnadněná, s těma rodičema.“

Hlavní přínosy projektu v zavádění podpůrných opatřeních na ZŠ

- Nastavení spolupráce mezi MŠ, ZŠ, NNO, OSPOD, městskou policií a dalšími.
- Podpora a motivace rodičů a dětí ze SVL účastnit se předškolního vzdělávání.
- Zlepšení komunikace mezi školou a NNO, spolupráce školy a NNO (Člověk v tísní) při předškolním vzdělávání.
- Realizace adaptačních pobytů na mateřských školách pro děti předškolního věku (přes organizaci Člověk v tísní o.p.s.)
- Nastavení příznivých podmínek pro přechod dětí ze SVL a se SVP z mateřské na základní školu.
- Podpora při procesu vzdělávání u dětí pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí a u dětí se specifickými vzdělávacími potřebami.
- Zavedení školních psychologů, speciálních pedagogů a asistentů pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním, podpora činnosti logopedky.
- Doučování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, motivace k učení, probíhala také práce s jejich rodiči ohledně náviku školní přípravy, vypracovávání domácích úkolů, obecně nácvik některých sociálních a rodičovských kompetencí (zejména skrze NNO Člověk v tísní)

Překážky a bariéry realizace projektu

Ačkoliv se projekt podařilo úspěšně realizovat a výstupy projektu byly hodnoceny jako velmi přínosné a pozitivní (například školní psychologové, speciální pedagogové, logopedka, nastavení spolupráce mezi subjekty, motivace rodičů posílat děti do MŠ, adaptační pobyty v MŠ, doučování atd.), realizace projektu narazila na několik překážek, které ve výsledku pracovníky škol a školského odboru odradily od realizace dalších takových evropských projektů na podporu inkluze na školách a zavádění podpůrných opatření.

Jako příklad uvedla jedna z dotázaných expertek problém s nastavenými indikátory projektu a vytyčením cílové skupiny podpory. Na některých ze základních škol působil školní psycholog a logopedka již před zahájením spolupráce s Agenturou a před realizací projektu a měli zde své žáky, se kterými pracovali. Tito žáci nemuseli pocházet výlučně ze sociálně znevýhodněného prostředí, nacházeli se mezi nimi i takoví, kteří pocházeli z dobře situovaných rodin, v nichž oba rodiče pracovali, nicméně tyto děti měly různé specifické poruchy (například ADHD, autismus apod.) a vyžadovaly odbornou speciálně pedagogickou péči.

Po zahájení projektu však tito speciální pracovníci přešli pod režim projektu, ze kterého byli financováni, a jedněmi z indikátorů byla přesně vymezená cílová skupina podpořených osob, kterým speciální pracovníci mohli být poskytovat své služby. Tzn. děti pocházející ze sociálně znevýhodněného prostředí, v nichž jsou velmi špatné rodinné poměry, dlouhodobá

nezaměstnanost rodičů, život rodin v závislosti na sociálních dávkách, nízká podpora vzdělávání, nedostatečná schopnost rodičů připravit děti na školní docházku, chybějící docházka do MŠ, jazyková bariéra a další. V takovéto definici cílových příjemců služby nemohly být již nadále poskytovány například služby logopedky dítěti s autismem, jehož oba rodiče pracovali.

„Na škole logopedka měla své klienty, co to potřebovali, ale projekt definoval cílovou skupinu jako sociálně znevýhodnění, a pak ti, co to potřebovali, do toho nespádali, a naopak sociálně vyloučení tam kolikrát ani nechodili, neměli zájem.“

„A bylo to náročné na administrativu, protože vykazována, psána byla jedna skupina, ale chodili tam zase ti jiní, takže v tom to bylo nepraktické, že s tím bylo hodně papírování a prostě to bylo neefektivní, když píšete, že poskytujete služby jednomu, a při tom tam dochází jiné dítě, které to potřebuje.“

Zmíněna byla také počáteční neochota rodičů pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí se aktivit projektu účastnit, protože rodiče označení za „sociálně znevýhodněnou rodinu“ odmítali. V této věci velmi pomohla nejen spoluúčast Člověka v tísní na projektu a správná motivace rodičů, ale také komunita, ve které rodiny žily.

„Rodiče nechtěli být takto označeni, že do této skupiny nespádají, že je projekt nálepkuje a nechtěli využívat služeb s tím, že to přeci nepotřebují. Ale důležitý byl názor ostatních rodin, oni si to řeknou mezi sebou, odstraní ty nálepky, a když vidí, že ostatní z jejich prostředí, komunity, využívají těch služeb, zjistí, že to pomáhá. Jak začne chodit jedna rodina, začnou i další, a to je příklad mateřských škol i třeba té logopedky.“

Takových rodičů je ale spíše menšina a realizace projektu i odhady pracovníků ve školských zařízeních se orientují spíše na stagnaci situace, či její zhoršení. Účast a zájem rodičů ze sociálně znevýhodněného prostředí je velmi malý, pokud se povede namotivovat některou z rodin k docházce do školky, jedná se průměrně tak o 3 rodiny za rok.

Další vývoj integračních a podpůrných opatření na školách

Jak již bylo zmíněno, během realizace projektu se vyskytla spousta problémů a překážek, které zapojené aktéry z oblasti vzdělávání od podobných projektů odradily a školy již další takové evropské projekty realizovat nechtějí a to zejména z důvodů, které shrnula jedna z dotázaných expertek.

„Školy už dál nechtějí nic dělat, ty výsledky nejsou vidět, absence narůstá, rodiče nechtějí komunikovat se školou a ty instituce vidí, kolik úsilí a financí se do toho dává. Tak třeba ty Dobré šance – školní psycholog atd. jsou fajn, ale jsou úzce zaměřené, nikde nebylo jasně dané, kdo je sociálně znevýhodněn, nebyla pravidla pro zahrnutí žáka pod školního psychologa, administrativní požadavky šílené a to potom odradí od dalších takových projektů.“

Co se udržitelnosti výstupů projektu týče, interdisciplinární tým, který se podařilo nastavit (sloučením bývalé pracovní skupiny rodina a sociální služby a vzdělávání při lokálním partnerství), se pravidelně schází a ve scházení se bude pokračovat i nadále po ukončení projektu.

Z pohledu pracovníků škol je problém spatřován zejména v udržitelnosti speciálních pedagogů, školních psychologů a asistentů pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním a logopedky, kteří byli vyhodnoceni jako velmi přínosní a užiteční a školy by s nimi rády spolupracovaly i nadále. Otázkou zůstává, zda bude město a školy schopné tyto pracovníky financovat. „Bez projektu by tito pracovníci byli k dispozici, ale v omezené míře, např. před tím to bylo tak, že docházel psycholog jednou za 14 dní na jeden celý den do školy, díky projektu tam byla každý den na 0,5 úvazku.“

„Projekt trval rok, obrovská nevýhoda, že není jeho návaznost, musíme ty osoby pustit – psychology, protože nejsme schopni je zafinancovat, na rok je to strašně málo.“

„Na každé škole jsou psychologové, teď financování formou projektu, ti by měli zůstat dále, jen možná s ohledem na méně financí budou kráceny úvazky (...) ohledně logopeda jednáme, pokud se podaří ji udržet, ta měla velký úspěch.“

Co se týče dalších integračních a podpůrných opatření, za významné lze považovat znovuotevření přípravných tříd, které dříve fungovaly na zrušené základní škole Sokolovská, a jejich potřebnost byla opět vyhodnocena za důležitou. Protože se tyto třídy osvědčily a byly také například jedním z argumentů, proč by 4. základní škola neměla být rušena, budou fungovat i nadále. Vedení města rozhodlo, že od školního roku 2015/2016 budou třídy opět zavedeny na ZŠ Běžecká a ZŠ Švabinského, přičemž v každé z uvedených škol bude jedna taková přípravná třída.

11. Závěrečné shrnutí a doporučení

Město Sokolov zahájilo spolupráci s Agenturou v červnu roku 2011, nicméně v počátcích nebylo pro město (tzn. zejména pro místostarostu a sociální odbor) jednoduché získat ke spolupráci s Agenturou podporu politického aparátu. Počáteční neochota politického aparátu přistoupit ke spolupráci a Agenturou se odrazila také v tom, že mnoho z navržených opatření ve spolupráci s lokálním partnerstvím a Agenturou nebylo politickou sférou města podpořeno a nedošlo tak k jejich realizaci.

U mnoha oslovených expertů zazněl na spolupráci s Agenturou názor, že byla velkým přínosem, zejména co se týče komunikace úřednického aparátu s politickým aparátem, tedy s vedením města, kteří ne vždy nabízeli a nabízejí inkluzivním opatřením podporu a zajištění.

Po ukončení oficiální spolupráce města s ASZ byla agenda lokálního partnerství a koordinace inkluzivních politik předána pracovníci z odboru sociálních věcí Městského úřadu v Sokolově. Toto oddělení úřadu lze označit také za iniciátory většiny inkluzivních opatření.

Ačkoliv se scházení a strategické plánování jednotlivých subjektů podařilo zachovat, celková podpora sociálnímu začleňování a problematice sociálního vyloučení opět po odchodu Agentury upadá¹⁷.

Pro zachování lokálního partnerství se proto i nadále doporučuje jednotlivým subjektům pokračovat v nastavené spolupráci a pravidelně se scházet v rámci pracovních skupin, zejména v souvislosti s tím, že končí projekt OPVK Rovné příležitosti a šance, v jehož rámci byly některé PS sloučeny a scházely se v režimu toto projektu, a ukončením projektu může být udržení PS a jejich další činnost ohrožena. Současně se doporučuje zachovat vzniklou pracovní skupinu sociálně patologické jevy, která stále funguje od založení lokálního partnerství.

Město navázalo po ukončení oficiální spolupráce s ASZ vzdálenou podporu, která trvala od července 2014 do srpna 2015, nicméně následně město již nevstoupilo do koordinovaného přístupu. Doporučuje se proto zachovat nastavená opatření z doby intervence Agentury v Sokolově v letech 2011 až 2014 a vzdálené podpory do srpna 2015, popřípadě tato opatření rozvíjet a aktivně se zasazovat o realizaci opatření v rámci integrační a inkluzivní politiky. Důležité je nastavit efektivní komunikaci mezi úřednickým a politickým aparátem tak, aby bylo možné i nadále opatření v oblasti sociálního začleňování realizovat a situace se nevracela na počátek před zahájením intervence Agentury v Sokolově.

Doporučuje se také vybudovat v Sokolově více sociálních bytů, popřípadě vyjednat se soukromými majiteli bytů vyčlenění několika takových bytů jako sociálních, kde by byla zároveň nájemníkům poskytována odborná pomoc sociálních pracovníků, zejména s ohledem na podporu samostatného bydlení a nácviku sociálních kompetencí. Dále se

¹⁷ Z pohledu lokálního konzultanta a zástupců MěÚ Sokolov se tak děje proto, že město nenavázalo další spolupráci v rámci koordinovaného přístupu, systém prostupného bydlení se nepodařilo realizovat a zřejmě ani nepodaří, školy ztratily chuť realizovat další projekty na podporu inkluze, jak je uvedeno v kapitole „Zhodnocení činnosti Agentury a obce v jednotlivých oblastech podpory – Vzdělávání a volný čas“ a v kapitole „Případová studie“. To, co se podařilo, by prý podle dotázaných expertů bylo realizováno i bez intervence Agentury (např. projekty na podporu zaměstnanosti ÚP, projektová aktivita městské policie atd.), což však neznamená, že by působení Agentury hodnotili jako neužitečné a zbytečné, právě naopak. Spíše nejsou prostředky a v mnoha případech ani důvod, chuť, na realizaci dalších opatření. Dalším důvodem je nezáměr politické reprezentace, která se od působení Agentury v Sokolově změnila, a která sociální problematice podporu příliš nevyjadřuje.

doporučuje vytvořit transparentní a nediskriminující pravidla pro přidělování bytů, přičemž problematiku zadluženosti relevantních osob by bylo možné řešit ve spolupráci se sociálním odborem a neziskovými organizacemi formou splátkového kalendáře či obdobným způsobem za podmínky, že nájemníci městských bytů by nájemní smlouvy podepisovali na dobu určitou (například měsíc nebo dva) a pravidelně by se vyhodnocovala a přezkoumávala jejich situace a těmto lidem by byla poskytována odborná pomoc se zadlužením.

V oblasti zaměstnanosti je doporučováno udržet činnost sociálního podniku a zajistit pro tento podnik více odběratelů na regionální úrovni. Současně je důležité zajistit efektivní komunikaci mezi politickým aparátem a subjekty zainteresovanými v otázce sociálního podnikání z hlediska větší podpory města sociálnímu podnikání, přijmutí 10 % podmínky zaměstnávat dlouhodobě nezaměstnané při veřejných zakázkách.

I přes vyjádřenou nechuť ředitelů škol a školského odboru realizovat další podobné projekty OP VK na podporu sociálního začleňování dětí, doporučuje se sledovat dotační a projektové výzvy a případně zvážit realizaci dalšího projektu s využitím odborných konzultací ohledně nastavených indikátorů projektu, cílových podpořených skupin a praktického dopadu nastavených parametrů projektu. Dále se doporučuje zachovat činnost školních psychologů, speciálních pedagogů, asistentů pedagoga a logopeda, alespoň v základních kapacitách dle identifikované potřeby na jednotlivých školách. Ze zkušeností z praxe je doporučováno také v rámci školského odboru odborně posílit funkci projektového manažera, který školám zajišťuje odbornou pomoc s realizací a podáváním projektů a dotací, čímž by se v budoucnu snížilo riziko nevhodně nastavených indikátorů a parametrů jednotlivých projektů.

V oblasti bezpečnosti se doporučuje zachovat funkci projektové manažerky a činnost městské policie vzhledem k sociálně vyloučeným obyvatelům. Velmi pozitivně byl hodnocen projekt Otevřená ulice, v rámci kterého byla podpořena komunikace mezi romskými obyvateli a majoritou, proto se doporučuje zvážit realizaci podobných akcí na podporu zlepšování vztahů mezi obyvateli Sokolova.

U sociálních služeb by měla být zachována činnost NZDM a mělo by být zřízeno nízkoprahové zařízení také pro mladší děti, například od 6 do 15 let, protože v současné době v Sokolově tato služba pro sociálně vyloučené mladší děti chybí. Dále by mělo být zajištěno rozšíření služeb terénní sociální práce, i s ohledem na možné poskytování služeb podpory samostatného bydlení v rámci sociálních bytů v Sokolově.

Doporučení Agentuře vyplývající z její spolupráce s městem Sokolov:

V rámci nastavování platformy LP a komunikace mezi jednotlivými subjekty se doporučuje dbát více na vyjednání efektivní komunikace mezi politickým a úřednickým aparátem. Zejména s ohledem na politickou reprezentaci, která je klíčová pro schválení mnoha plánovaných opatření na podporu integrace, se doporučuje zajišťovat přenos více informací o plánovaných opatřeních, s důrazem na vysvětlení přínosů opatření nejen vzhledem k sociálně vyloučeným obyvatelům, ale všeobecně vzhledem ke zlepšování klimatu a pocitu bezpečí ve městě. Vhodným argumentem pro politický aparát je také přenos zkušeností z jiných měst a příklady dobré praxe, vysvětlení, jak opatření fungují v praxi, jaký pozitivní dopad mohou mít, jaké jsou požadavky a co lze očekávat.

Dále se doporučuje prezentovat jednotlivé úspěchy ve městech, kde Agentura působí, jako příklady dobré praxe po celé ČR, neboť taková pozitivní prezentace může mít přínosný vliv na činnost daných subjektů a možné získání většího objemu financí ze strany města na plánovaná opatření v oblasti sociálního začleňování. Například v Sokolově byla prezentována Městská policie jako příklad dobré praxe s ohledem na činnost APK (např. povýšení jednoho na strážníka), což zajistilo pozitivní reference nejen městské policii, ale obecně i městu Sokolov, v důsledku čehož bylo vedení města ochotno v přerozdělování finančních prostředků města vyčlenit více financí na činnost městské policie s ohledem na realizaci dalších preventivních a integračních opatření.

S ohledem na projektové poradenství se doporučuje dbát na intenzivní podporu a konzultace při tvorbě projektové žádosti zejména v těch oblastech a u těch subjektů, které doposud s danými dotačními výzvami nemají takové zkušenosti – např. v rámci operačního programu ESF OP VK tak, aby došlo k reálnému nastavení indikátorů projektu, aby zainteresovaní aktéři věděli, jaký bude mít projekt dopad, co lze očekávat, jaká jsou rizika, jakým způsobem jsou definovány cílové skupiny podpory a jaký to bude mít vliv na výkon některých činností v praxi apod. Lokální konzultant (nebo další expertní pracovníci Agentury) by dále měli více pozornosti zaměřit na projekci reálných dopadů projektu, a to tak, aby toto bylo srozumitelné všem zapojeným subjektům a aby byla předem vyjasněna očekávání všech členů LP, stejně tak aby Agentura jasně prezentovala své možnosti a nástroje, které lze v rámci daného města využít.

Seznam zkratek

APK	Asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČR	Česká republika
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
IOP	Integrovaný operační program
LK	Lokální konzultant
LP	Lokální partnerství
MěÚ	Městský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MŠ	Mateřská škola
NNO	Nestátní nezisková organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OP LZZ	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK	Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
OSPOD	Oddělení sociálně právní ochrany dětí
PS	Pracovní skupina
SAS	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
TP	Terénní programy
ÚP	Úřad práce
VPP	Veřejně prospěšné práce
VS	Veřejná služba
ZŠ	Základní škola

Literatura

Evaluační zpráva lokality Sokolov, 2012

Situační analýza Sokolov, 2011

Strategický plán lokálního partnerství Sokolov pro období 2012 - 2014

Strategický plán lokálního partnerství Sokolov pro období 2014 - 2016